

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till statistiklag och till lag om ändring av 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås en ny statistiklag som upphäver den gällande statistiklagen. I den föreslagna nya lagen beaktas utvecklingen inom den övriga lagstiftningen, erfarenheterna av tillämpningen av statistiklagen samt övriga ändrings- och utvecklingsbehov.

I propositionen föreslås en precisering av bestämmelserna om statliga myndigheters insamling av uppgifter, bearbetning och framställning av uppgifter samt utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål. På insamling, utlämnande, skydd och övrig bearbetning av statistiska uppgifter vid statistikframställning tillämpas dessutom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen, om inte något annat föreskrivs i den föreslagna lagen.

Enligt den föreslagna lagen bestäms sekretessen och offentligheten i fråga om uppgifter som har erhållits för statistiska ändamål enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, förutom i de undantagsfall som föreslås. Därför föreslås också en sådan ändring av lagen om offentlighet i myndigheter-

nas verksamhet att allt basmaterial för statistik är sekretessbelagt, om inte något annat föreskrivs i lag.

Enligt den föreslagna lagen är uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och produktionen av offentlig service samt som är offentliga enligt annan lagstiftning fortfarande offentliga, och likaså de uppgifter i statistikcentralens företags- och arbetsställeregister som anges i den föreslagna lagen. Bestämmelserna om utlämnande av sekretessbelagda statistiska uppgifter föreslås bli preciserade.

Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet föreslås bli preciserad. Detta gäller i synnerhet personuppgifter. Dessutom föreslås statistikcentralen få rätt att framställa statistik enligt uppdrag.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge.....	4
2.1. Lagstiftning	4
EU-lagstiftning om statistik.....	4
Den nationella statistiklagstiftningen	5
Övrig nationell lagstiftning	8
2.2. Praxis	11
2.3. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet.....	13
2.4. Bedömning av nuläget.....	14
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	15
3.1. Mål och medel.....	15
3.2. De viktigaste förslagen	16
4. Propositionens verkningar.....	17
4.1. Verkningar för enskilda och sammanslutningar.....	17
4.2. Verkningar på statsförvaltningen.....	17
4.3. Verkningar på lagstiftning om övriga statistikmyndigheter	18
4.4. Ekonomiska verkningar	18
5. Beredningen av propositionen.....	18
5.1. Beredningsskeden.....	18
5.2. Remissutlåtanden	18
DETALJMOTIVERING	20
1. Allmänt.....	20
2. Lagförslag	20
2.1. Statistiklagen.....	20
1 kap. Allmänna bestämmelser	20
2 kap. Insamling av uppgifter	21
3 kap. Bearbetning av uppgifter och framställning av statistik.....	24
4 kap. Utlämnande av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål	25
5 kap. Bestämmelser om statistikcentralens statistikföring	27
6 kap. Särskilda bestämmelser.....	33
2.2. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.....	35
3. Närmare bestämmelser.....	35
4. Ikraftträdande	36
5. Lagstiftningsordning	36
LAGFÖRSLAGEN	37
om ändring av 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	44
BILAGA	45

PARALLELLTEXTER.....	45
om ändring av 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	45

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Statistiklagen (62/1994) är en allmän lag om statens statistikväsen. Den trädde i kraft den 1 februari 1994 och tillämpas på statistikcentralens och andra statliga myndigheters statistikföring. Lagen reglerar statistikproduktionens olika faser samt anger statistikmyndighetens och uppgiftslämnarnas rättigheter och skyldigheter. Sedan lagen gavs har enstaka ändringar gjorts i den, främst på grund av annan lagstiftning eller ändrade funktioner.

Särskilda författningar om statens statistikväsen är lagen om landsbygdsnäringsstatistik (1197/1996), lagen om landsbygdsnäringsregistret (1515/1994), lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (409/2001), folkräkningslagen (154/1938) och lagen om riksomfattande personregister för hälsovården (556/1989). Den sistnämnda lagen kompletteras av förordningen om riksomfattande personregister för hälsovården (774/1989).

Sedan statistiklagen stiftades har grundlagen, personuppgiftslagen (523/1999) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan offentlighetslagen, trätt i kraft. Bestämmelser i dem förutsätter att statistiklagen ses över. I synnerhet grundlagens 10 §, som gäller skydd för privatlivet, förutsätter för personuppgifternas del en mer heltäckande och detaljerad reglering i lag än förut.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

EU-lagstiftning om statistik

På statistikområdet finns det ca 180 gällande EU-rättsakter. Rådets förordning (EG) nr 322/97 om gemenskapsstatistik, nedan förordningen om gemenskapsstatistik, är en allmän rättsakt om gemenskapens stati-

stiksystem. Europeiska gemenskapernas statistikkontor Eurostat och de nationella myndigheter som framställer statistik skall tillämpa förordningen när de framställer statistik som ingår i EU:s statistiska program. Denna statistik kan basera sig på EU-rättsakter eller på överenskommelser mellan Eurostat och de nationella myndigheterna. Europeiska gemenskapernas statistiska program görs upp för fem år i sänder, och Europa parlamentet och rådet beslutar om det i ett medbeslutandeförfarande. Rättsakter om statistikområdet finns dessutom i fråga om centrala indelningar, t.ex. näringsgrensindelning, statistik om ekonomi och finans, företagsstatistik, jordbruks- och fiskeristatistik, inrikes- och utrikeshandel, arbetskraft och löner samt arbetskraftskostnader.

Genom Amsterdamfördraget utökades fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen med en särskild artikel (285) om statistikframställning, enligt vilken rättsakter om statistikframställning skall utfärdas i ett medbeslutandeförfarande mellan parlamentet och rådet. Enligt artikeln skall framställningen av gemenskapsstatistik uppfylla krav på opartiskhet, tillförlitlighet, objektivitet, vetenskapligt oberoende, kostnadseffektivitet och insynsskydd för statistiska uppgifter. Framställningen får inte heller innebära en alltför stor belastning för de ekonomiska aktörerna.

Enligt förordningen om gemenskapsstatistik är medlemsstaternas myndigheter på nationell nivå och Eurostat på gemenskapsnivå ansvariga för att framställa gemenskapsstatistik i enlighet med subsidiaritetsprincipen. Ansvaret för att genomföra särskilda statistikåtgärder åligger de nationella myndigheterna, om inte något annat föreskrivs i en EU-förordning. Gemenskapens statistiska program skall utgöra ramen för framställningen av all gemenskapsstatistik. Programmet anger också riktlinjerna för framställning och utvecklande av statistik som behövs för att verksamheten inom gemenskapen skall kunna styras och övervakas. Kommissionen

skall utarbeta en rapport om genomförandet av programmet vid slutet av den tid som omfattas av programmet.

Enligt bestämmelserna om förtroliga uppgifter skall uppgifter som används för att framställa gemenskapsstatistik anses förtroliga när det är möjligt att identifiera statistiska objekt antingen direkt eller indirekt. Det enda undantaget kan, inom gränserna för den nationella lagstiftningen, vara uppgifter som hämtas ur källor som är tillgängliga för allmänheten. Förtroliga uppgifter kan de myndigheter som framställer statistik använda endast för statistiska ändamål. Uppgifter kan likväl lämnas ut för vetenskapliga syften, om skyddsnivån är säkerställd enligt kraven i förordningen om gemenskapsstatistik.

Sedan den allmänna förordningen om gemenskapsstatistik trätt i kraft skrevs en hänvisning till den in i den nationella statistiklagen. Enligt 19 a § 2 mom. statistiklagen tillämpas förordningen om gemenskapsstatistik i fråga om statistik som ingår i EU:s statistiska program. Bestämmelserna i den nationella statistiklagen tillämpas dock till den del förordningen om gemenskapsstatistik inte skall tillämpas.

I praktiken finns det bara en skillnad mellan förordningen om gemenskapsstatistik och den nationella statistiklagen, och den gäller uppgifter som är offentliga enligt 17 § 3 mom. statistiklagen. Enligt artikel 13, om förtrolighet med avseende på statistik, i gemenskapens förordning kan uppgifter för statistiska ändamål vara offentliga enligt nationell lagstiftning, om de dessutom hämtas ur källor som är tillgängliga för allmänheten.

EU-rättsakterna om specialiserad statistik anger vanligen statistikens sakinhåll och tidtabellen för statistikframställningen samt kommittéförfarandet i anslutning till genomförandet av rättsakten. Däremot innehåller de vanligen inga bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Det har därför i regel överlåtits på den nationella lagstiftningen att reglera uppgiftsskyldigheten. I fråga om viss statistik har det ändå ansetts nödvändigt att inkludera uppgiftsskyldigheten i en EU-förordning, t.ex. i fråga om statistik för handeln på den inre marknaden och statistik över löner och arbetskraftskostnader.

Den nationella statistiklagstiftningen

Statistiklagen. Statistiklagen är en allmän lag om statens statistikväsen. Enligt den delas de statliga myndigheter som framställer statistik in i statistikmyndigheter och övriga myndigheter som framställer statistik. Statistikmyndigheter är sådana myndigheter som genom lag har ålagts att framställa statistik. Statistikmyndigheter är statistikcentralen, tullstyrelsen, jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral samt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Övriga statliga myndigheter och inrättningar som framställer statistik är Luftfartsverket, meteorologiska institutet, folkhälsoinstitutet, lantmäteriverket, forskningscentralen för jordbruk och livsmedels ekonomi, Sjöfartsverket, Skogsforskningsinstitutet, Banförvaltningscentralen, vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Finlands miljöcentral, Vägförvaltningen, arbetsministeriet och Försäkringsinspektionen.

Statistikcentralen som myndighet har en allmän kompetens inom statens statistikväsen. Enligt lagen om statistikcentralen (48/1992) har centralen till uppgift att utarbeta allmän statistik och göra utredningar som gäller samhällsförhållandena samt att sörja för det allmänna utvecklandet av statens statistikväsen i samarbete med övriga statliga myndigheter. Övriga statliga statistikmyndigheter framställer statistik över sina egna verksamhetsområden.

Med statistikväsen enligt statistiklagen avses enligt lagens 2 § statliga myndigheters verksamhet i syfte att framställa statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling. Myndigheterna kan framställa statistik antingen utifrån uppgifter som samlats in för detta ändamål eller utifrån uppgifter som myndigheterna förfogar över och som samlats in för andra ändamål. Endast statistikmyndigheter har rätt att samla in uppgifter med stöd av en lagfäst uppgiftsskyldighet.

När statistik framställs skall enligt lagens 4 § i första hand uppgifter som samlats in i något annat sammanhang utnyttjas. Det skall således utredas om uppgifterna i fråga finns att få i uppgiftsmaterial som samlats in för andra ändamål. Att lämna uppgifter för framställandet av statistik är frivilligt, om det inte

i statistiklagen eller någon annan lag föreskrivs om uppgiftsskyldighet. Uppgifterna skall alltid samlas in utan identifikationsuppgifter, om detta är möjligt med avseende på framställandet av statistiken.

Enligt 6 § skall, när uppgifter samlas in, den myndighet som framställer statistik se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för statistiken begärs av uppgiftslämnarna. Uppgifterna skall dessutom samlas in så att det åsamkar uppgiftslämnarna så liten olägenhet och så små kostnader som möjligt. En statistikmyndighet skall innan en ny insamling av uppgifter på basis av uppgiftsskyldighet inleds eller en tidigare ändras samråda med uppgiftslämnarna eller de organisationer som företräder dem om vilka uppgifter som skall samlas in och vilka tidsfrister och procedurer som skall tillämpas vid insamlandet av uppgifterna samt om återrapportering till uppgiftslämnarna.

I 9 § ingår en informationsskyldighet. Enligt paragrafen skall uppgiftslämnarna när uppgifter samlas in underrättas om ändamålet med uppgifterna, vilka förfaringssätt som används vid framställandet av statistiken, grunderna för utlämnande av uppgifter samt om andra nödvändiga omständigheter som påverkar lämnandet av uppgifter. Informationskyldigheten gäller både sådan insamling av uppgifter som bygger på uppgiftsskyldighet och frivillig insamling av uppgifter. Skyldigheten att återrapportera gäller bara uppgifter som samlats in på basis av uppgiftsskyldighet. Det är inte obligatoriskt med återrapportering till statliga myndigheter.

Enligt 10 § statistiklagen kan statistikcentralen samla in uppgifter för framställande av statistik som hör till dess verksamhetsområde. Om övriga statistikmyndigheters rätt till uppgifter skall föreskrivas särskilt. I 11 § anges vilka grupper som är skyldiga att lämna statistikcentralen uppgifter samt vilka uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

En statistikmyndighet kan enligt 12 § på en uppgiftsskyldigs begäran helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten, om uppgiftslämnandet medför oskälig olägenhet för denne och befrielsen inte avsevärt försvårar framställandet av statistiken.

Enligt 13 § får ingens integritet eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras vid bearbet-

ningen av uppgifter. Uppgifterna skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed och enligt de internationella rekommendationer och procedurer som allmänt tillämpas inom statistikbranschen. I 14 § förutsätts att uppgifterna i statistikproduktionens alla skeden är skyddade mot missbruk. I 15 § tillåts att del- eller stöduppdrag som ansluter sig till statistikproduktion köps av utomstående serviceproducenter. Uppdragstagare omfattas av samma skyldighet att skydda uppgifterna och samma tystnadsplikt som de myndigheter som framställer statistik. I 16 § anges centrala etiska principer för statistikens innehåll samt krav på opartiskhet och tillförlitlighet. En förutsättning för att uppgifternas jämförbarhet skall kunna säkerställas är att enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar i mån av möjlighet användas vid framställande av statistik.

Utgångspunkten för hemlighållande och utlämnande av uppgifter som insamlats för statistiska ändamål är att alla uppgifter som myndigheter som framställer statistik har samlat in för statistiska ändamål är sekretessbelagda. Sekretessen påverkas inte av hur övrig lagstiftning eventuellt definierar sekretessbelagda eller offentliga uppgifter. Det finns likväl två undantag från sekretessen. Enligt 17 § 2 mom. är uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och produktionen av offentlig service samt som är offentliga enligt annan lagstiftning. Enligt 17 § 3 mom. är uppgifter om företags, koncerners, samfunds och yrkesutövares företags- och organisationsnummer och ett sådant nummers giltighetstid samt namn, språksignum, hemkommun och adress, juridisk form, bransch, var verksamheten är belägen, driftsställen, huvudsakliga varor, omsättningens storleksklass, totala antalet anställda, antalet anställda kommunvis, idkande av utrikeshandel samt, i fråga om koncerner, koncernförhållanden offentliga.

Enligt 18 § statistiklagen kan sekretessbelagda uppgifter som erhållits för statistiska ändamål lämnas till utomstående endast på de grunder som anges i lag eller med samtycke av den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får dock inte lämnas ut för att användas vid administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling

av ett ärende. En myndighet som framställer statistik kan för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena lämna ut uppgifter som den samlat in för statistiska ändamål. Personuppgifter som avses i personregisterlagen (471/1987), numera personuppgiftslagen, och andra statistiska enheters identifikationsuppgifter får dock inte lämnas ut. Enligt 18 § 3 mom. statistiklagen kan statistikcentralen avvika från huvudregeln likväl för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar lämna ut uppgifter, jämte identifikationsuppgifter, om ålder, kön, utbildning och yrke under förutsättning att den som får uppgifterna har rätt enligt personuppgiftslagen att samla in dessa uppgifter. Förutsättningen för utlämnandet av uppgifter är i alla situationer att detta inte får medföra skada eller olägenhet för den som uppgifterna gäller. Den myndighet som lämnar ut uppgifterna skall vid utlämnandet meddela de föreskrifter som behövs för att uppgifterna skall kunna skyddas.

Lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården trädde i kraft den 1 juni 2001. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården är en statistikmyndighet som avses i 3 § 1 mom. statistiklagen. Lagen tillämpas på behandlingen av uppgifter som beskriver social- och hälsovården och dess utveckling och som samlats in för statistiska syften. Statistiklagen iakttas till den del något annat inte bestäms i den ovan nämnda lagen.

I lagen föreskrivs om skyldigheten att lämna uppgifter och om de uppgifter som samlas in med stöd av denna skyldighet. Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården beslutar vilka uppgifter som skall samlas in och vilka tidsfrister och procedurer som skall iakttas när uppgifterna lämnas samt beslutar om återrapportering. Dessutom innehåller lagen en samrådsskyldighet. Enligt lagen skall också dataombudsmannen höras i de fall då uppgifter samlas in med personbeteckningar. Lagen innehåller också bestämmelser om användning, hemlighållande, utlämnande och förvaring av uppgifter. Forsk-

nings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården får enligt lagens 4 § använda sådana uppgifter som omfattar identifikationsuppgifter för statistiska syften endast så att personbeteckningarna har ändrats så att enskilda personer inte kan identifieras på basis av dem. Under samma förutsättningar får uppgifter med identifikationsuppgifter användas också för forskningsverksamhet enligt lagen om forsknings- och utvecklingscentralen. På hemlighållande och utlämnande av uppgifter tillämpas statistiklagen. Uppgifter som innehåller identifikationsuppgifter kan förvaras bara så länge det är nödvändigt med tanke på de ändamål för vilka uppgifter enligt lagen skall användas. Därefter skall uppgifterna utplånas inom ett år, om inte arkivverket med stöd av 8 § 3 mom. arkivlagen bestämmer att uppgifterna skall förvaras varaktigt.

Lagen om riksomfattande personregister för hälsovården. Om behandlingen för forsknings- och statistikändamål av uppgifter som gäller hälso- och sjukvård föreskrivs också i lagen om riksomfattande personregister för hälsovården. Enligt dess 2 § 1 mom. kan forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården samt läkemedelsverket för den statistikföring, planering, forskning och tillsyn som enligt lag eller förordning ankommer på dem ha sådana riksomfattande personregister för hälsovården om vilka föreskrivs närmare genom förordning.

Lagen innehåller bestämmelser om skyldigheten för hälsovårdsmyndigheterna och hälsovårdsanstalterna samt dem som hör till hälsovårdspersonalen och den farmaceutiska personalen att lämna uppgifter som de har i sin besittning samt bestämmelser om hemlighållande och utlämnande av uppgifter. Uppgifter som införs i personregister som avses i lagen skall hållas hemliga. Personuppgifter kan likväl lämnas ut för bl.a. verksamheten inom hälsovården och vetenskaplig forskning, förutsatt att utlämnandet uppfyller vissa krav i personuppgiftslagen och att dataombudsmannen innan tillståndsbeslutet meddelas har getts tillfälle att bli hörd. Till ett tillståndsbeslut skall fogas de föreskrifter som behövs för att den registrerades integritet skall kunna tryggas. Uppgifter får inte lämnas ut eller användas för beslut som gäll-

er den registrerade.

Lagen om landsbygdsnäringsstatistik. Jord- och skogsbruksministeriets informations-tjänstcentral skall enligt lagen om den (1200/1992) utarbeta och publicera officiell jordbruksstatistik, producera tjänster i anslutning till statistikföringen i fråga om landsbygdsnäringarna och informationsför-sörjningen samt utveckla och upprätthålla landsbygdsnäringsregistret. Närmare be-stämmelser om utarbetandet av jordbrukssta-tistik ingår i lagen om landsbygdsnäringssta-tistik. Enligt 1 § i denna lag utarbetas och publiceras statistik som gäller bedrivande av gårdsbruk och trädgårdsodling, handel och förädling i anslutning därtill samt andra landsbygdsnäringar av jord- och skogs-bruksministeriets informationstjänstcentral. Informationstjänstcentralen är således en sta-tistikmyndighet som avses i 3 § statistikla-gen. Om landsbygdsnäringsregistret före-skrivs i lagen om registret, och där nämns särskilt användningen av uppgifter också för statistiska ändamål. Enligt lagen får uppgifter som samlats in endast för statistiska ändamål inte användas för administrativa ändamål. Lagen om landsbygdsnäringsstatistik tilläm-pas också på statistiska uppgifter som samlas in i samband med registerföring enligt lagen om landsbygdsnäringsregistret.

I lagen om landsbygdsnäringsstatistik före-skrivs om de uppgiftsskyldiga och om de uppgifter som skall samlas in med stöd av uppgiftsskyldigheten. Enligt 3 § 2 mom. iakt-tas statistiklagen i fråga om uppgiftsinsam-landet och organiseringen av insamlandet av uppgifter, vid bearbetning av uppgifter och vid uppgörande av statistik samt vid hemlig-hållande och utlämnande av uppgifter.

Tullagen. Enligt 2 § lagen om tullverket (228/1991) sköter tullverket utöver tullöver-vakning och andra uppgifter som nämns i be-stämmelsen också statistikföringen av utri-keshandeln samt annan statistikföring inom sitt verksamhetsområde och är således en sta-tistikmyndighet som avses i statistiklagen. Enligt 1 § tullagen (1466/1994) tillämpas la-gen vid sidan av gemenskapens lagstiftning på statistikföring av handeln mellan Finland och andra länder. Lagen innehåller inga be-stämmelser om uppgiftsskyldighet. Om upp-giftsskyldigheten föreskrivs i Europeiska

gemenskapens lagstiftning om statistikföring över inrikes- och utrikeshandeln. På organi-seringen av uppgiftsinsamlandet, bearbet-ningen av uppgifter och framställandet av statistik samt hemlighållandet och utlämnand-et av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål tillämpas statistiklagen.

Övrig nationell lagstiftning

Grundlagen. Bestämmelser om offentlighet och privatliv ingår i grundlagens 2 kap., som gäller grundläggande fri- och rättigheter. En-ligt grundlagens 10 § 1 mom., som gäller skydd för privatlivet, är vars och ens privatliv tryggt. Enligt bestämmelsen utfärdas närma-re bestämmelser om skydd för personuppgif-ter genom lag. Enligt 12 § 2 mom. grundla-gen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av offentliga handlingar och uppta-gningar.

Enligt 22 § grundlagen skall det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättighe-terna tillgodoses. Detta anses bl.a. betyda att myndigheterna genom sin egen verksamhet aktivt skall arbeta för att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses.

Riksdagens grundlagsutskott har i samband med behandlingen av personuppgiftslagen (GrUU 14/1998 rd) påpekat att till de frågor som utifrån bestämmelsen om grundläggande fri- och rättigheter gällande skydd för per-sonuppgifter absolut bör regleras hör åtmin-stone syftet med registreringen, de registre-rade uppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifterna får användas, inbegripet uppgifternas tillförlitlighet, och deras förva-ringstider samt den registrerades rättsskydd. Samma gäller i vilken utsträckning dessa omständigheter skall regleras och hur ingå-ende på lagnivå. Också förvaltningsutskottet har förutsatt (FvUU 16 och 19/1998 rd, FvUB 25 och 26/1998 rd) att åtminstone de frågor som grundlagsutskottet tog upp i det ovan nämnda utlåtandet framgår i lag. I en förordning kan det finnas kompletterande och preciserande bestämmelser om vilka uppgifter som får ingå i registret. Det viktiga är att lagtexten säger ut tillräckligt tydligt

vad regleringen i förordning innefattar. Utgångspunkten måste likväl vara målet att i lag föreskriva tillräckligt detaljerat om skyddet för personuppgifter. Grundlagsutskottets och förvaltningsutskottets ovan nämnda ställningstaganden till hur personuppgifter skall behandlas och på vilken nivå och hur detaljerat frågor som gäller personregister skall regleras måste beaktas också när avsikten är att skriva in sådana bestämmelser i speciallagstiftning.

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är den viktigaste lagen inom informationsrätten. Lagen anger den allmänna rätten att på begäran få ta del av myndighetshandlingar. Genom lagen realiserar bl.a. rätten enligt 12 § 2 mom. grundlagen att ta del av handlingar. Offentlighetsprincipen är enligt lagens 1 § 1 mom. huvudregel, och för att avvika från den fordras en uttrycklig bestämmelse i lag. När det gäller personuppgifter måste också personuppgiftslagen beaktas vid sidan av offentlighetslagen.

Offentlighetslagen är en allmän lag som alltid tillämpas på handlingar och ärenden inom dess tillämpningsområde, om inte något annat föreskrivs särskilt. Från en allmän lag som har stiftats i vanlig lagstiftningsordning går det att avvika med stöd av en bestämmelse i en annan lag. En särskild bestämmelse åsidosätter motsvarande bestämmelse i en allmän lag. Bestämmelserna i offentlighetslagen skall tillämpas som ett komplement vid sidan av särskilda bestämmelser.

Offentlighetslagens 5 kap. gäller myndigheternas skyldighet att främja möjligheterna att ta del av en handling samt en god informationshantering. Enligt lagen är myndigheterna skyldiga att inom sin dokument- och informationshantering aktivt främja metoder som likvärdigt och på lämpligt sätt beaktar olika intressen. Enligt 18 § skall en myndighet för att införa och genomföra en god informationshantering se till att dess handlingar och datasystem samt uppgifterna i dem är behörigen tillgängliga, användbara, skyddade och integrerade samt sörja även för andra omständigheter som påverkar kvaliteten på uppgifterna. Till god informationshantering hör enligt 20 § offentlighetslagen en allmän skyldighet för myndigheterna att producera

och sprida information om sin verksamhet. Med stöd av denna bestämmelse är de myndigheter som avses i offentlighetslagen förpliktade att producera statistik om sin verksamhet.

I offentlighetslagen ligger huvudvikten på angivandet av handlingars offentlighet och på åtgärder som främjar möjligheten att ta del av handlingar. Offentlighetslagen utgör ingen grund för myndigheters rätt att ta del av andra myndigheters sekretessbelagda handlingar. En myndighets rätt till upplysningar bestäms enligt speciallagstiftning. Ur offentlighetslagens perspektiv handlar det om rätten att lämna ut sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelserna i lagens 26 och 29 § gäller sådana allmänna situationer inom förvaltningen där det skall anses motiverat att lämna ut sekretessbelagda uppgifter och där utlämnandet inte heller har bedömts kränka de intressen som sekretessbestämmelserna skyddar. Enligt 26 § 1 mom. kan en myndighet lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd myndighetshandling 1) om i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter, eller 2) när sekretessplikt har föreskrivits till skydd för någons intressen och denne samtycker till att uppgifter lämnas ut. De sekretessbelagda uppgifterna och den myndighet som lämnar ut dem skall preciseras i lag.

Offentlighetslagens 8 § gäller handlingar vars uppgifter uppenbart påverkar kapital- och finansmarknaden. Sådan statistik, som beskriver samhällsekonomin utveckling, skall allmänt offentliggöras så snart som möjligt. Enligt 24 § 1 mom. 13 punkten offentlighetslagen är sådana uppgifter sekretessbelagda innan de har offentliggjorts allmänt på det sätt som avses i 8 §.

Personuppgiftslagen. Allmänna bestämmelser om behandlingen av personuppgifter ingår i personuppgiftslagen. Syftet med lagen är att trygga skyddet för privatlivet vid handling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering. Med personuppgifter avses enligt lagens 3 § 1 punkt alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemen-

samt hushåll med honom. Lagen tillämpas på automatisk behandling av personuppgifter och också på annan behandling av personuppgifter då personuppgifterna utgör eller är avsedda att utgöra ett personregister eller en del av ett sådant.

Personuppgiftslagen är en allmän lag. Enligt lagen kan behandlingen av personuppgifter också basera sig på någon annan lag. Bl.a. finns bestämmelser om insamling, utlämnande, hemlighållande och lagring av personuppgifter i många andra lagar. Dessa bestämmelser tillämpas primärt i stället för motsvarande bestämmelser i personuppgiftslagen. Lagen tillämpas på behandlingen av personuppgifter också inom statistikväsendet. Enligt 5 § statistiklagen skall personuppgiftslagen iakttas om inte något annat föreskrivs i statistiklagen eller någon annan lag.

Allmänna principer för behandlingen av personuppgifter är enligt personuppgiftslagens 2 kap. aktsamhetsplikt, planering av behandlingen av personuppgifter och ändamålsbundenhet. Enligt aktsamhetsplikten skall den registeransvarige behandla personuppgifterna i enlighet med lag samt iakttä aktsamhet och god informationshantering och även i övrigt förfara så att skyddet av den registrerades privatliv och andra grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten inte begränsas utan en i lag angiven grund. I planeringen ingår ett krav på saklig behandling av personuppgifter och angivande av ändamålen för behandlingen av personuppgifter. De ändamål för vilka personuppgifter behandlas samt varifrån personuppgifter i regel samlas in och vart personuppgifter i regel lämnas ut, skall anges innan personuppgifter börjar insamlas eller ordnas som ett personregister. För att lagen skall kunna beaktas och god informationshantering iakttas krävs i praktiken att också alla andra behandlingsfaser, från insamlandet av personuppgifter till förvaring och förstöring, planeras på förhand. Ändamålsbundenhet innebär att personuppgifter får användas eller i övrigt behandlas endast på ett sätt som inte strider mot de ursprungliga ändamålen med behandlingen. Senare behandling av personuppgifter för historisk forskning eller för vetenskapliga eller statistiska syften anses enligt lagen inte stå i

strid med de ursprungliga ändamålen med behandlingen.

I 10 § personuppgiftslagen förutsätts att det för varje personregister som inrättas för statistiska ändamål görs upp en registerbeskrivning i vilken de uppgifter som anges i 10 § personuppgiftslagen antecknas. Registerbeskrivningen är också en handling som kompletterad med behövliga uppgifter kan användas som hjälp i informationen till de registrerade.

Med stöd av 8 § personuppgiftslagen kan personuppgifter samlas in och i övrigt behandlas för statistiska ändamål med den registrerades samtycke eller om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag. När uppgifter samlas in hos de berörda själva med deras samtycke skall 3 § 1 mom. 7 punkten personuppgiftslagen beaktas. Enligt den avses med samtycke varje slag av frivillig, särskild och på information baserad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som gäller honom. Inte heller med någons samtycke får uppgifter samlas in som är onödiga för ändamålet i fråga, t.ex. för insamlingen av vissa statistiska uppgifter.

Om insamling och övrig behandling av personuppgifter för statistiska ändamål föreskrivs separat i statistiklagen. En förutsättning för behandlingen av personuppgifter är att statistiken inte kan uppgöras eller det informationsbehov som ligger till grund för den inte kan tillgodoses utan att personuppgifter används, att uppgörandet av statistik hör till den registeransvariges verksamhetsområde och att registret används enbart för statistiska syften och uppgifter inte lämnas ut ur registret på ett sådant sätt att de kan hänföras till någon bestämd person, om inte uppgifterna lämnas ut för officiell statistik.

Behandling av känsliga personuppgifter är enligt 11 § i princip förbjuden. Detta förbud hindrar enligt 12 § ändå inte att känsliga uppgifter behandlas bl.a. för statistikföring. Utifrån regleringen skall det anses att när statistiska uppgifter samlas in och registreras med stöd av någon annan lag, skall också rätten att samla in och behandla känsliga upp-

gifter entydigt framgå av denna lag.

I 13 § personuppgiftslagen föreskrivs om användningen av personbeteckning. Enligt paragrafen får en personbeteckning behandlas inom statistikväsendet, förutsatt att det är nödvändigt att entydigt individualisera den registrerade och personbeteckningen behöver samlas in. I praktiken är det nödvändigt eller oundvikligt att personbeteckningar samlas in för statistiska ändamål främst när personuppgifter som gäller samma person och som har samlats in från olika källor eller för olika perioder måste gå att kombinera på ett tillförlitligt sätt. Den registeransvarige skall se till att personbeteckningen inte onödigt antecknas i handlingar som skrivs ut eller upprättas på basis av personregistret.

I 6 kap. personuppgiftslagen regleras den registrerades rättigheter. Den registeransvarige skall informera om behandlingen av uppgifter, den registrerade har rätt till insyn, oriktiga uppgifter skall rättas och den registrerade har rätt att förbjuda att uppgifter som gäller honom själv används för direktreklam, distansförsäljning och annan direktmarknadsföring samt för marknads- och opinionsundersökningar liksom även för personmatriklar och släktforskning. Den ovan avsedda rätten till insyn föreligger enligt 27 § bl.a. inte när uppgifterna används för statistikföring. Också upplysningsplikten, som är huvudregel, kan frångås i de situationer och under de förutsättningar som anges i 24 § 2 mom. personuppgiftslagen.

Enligt 34 § personuppgiftslagen skall ett personregister som inte längre behövs för den registeransvariges verksamhet förstöras, om det inte särskilt bestäms att de registrerade uppgifterna skall bevaras. Känsliga uppgifter skall utplånas ur registret så snart det inte längre finns någon ovan nämnd grund för behandlingen. Grunden och behovet av behandling skall bedömas minst vart femte år, om inte något annat följer av lag. Som exempel på laga grund kan nämnas statistikcentralens skyldighet att förvara uppgifter om dödsorsak (1 § 4 mom. lagen om utredande av dödsorsak 948/1973).

Lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum. Enligt lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum (1126/1990) har statistikcentralen som uppgift att upprätthålla

ett allmänt register över affärs- och samfundssignum. Enligt lagens 2 § innehåller registret uppgifter om affärs- och samfundssignum, namn, språksignum, hemkommun och adress, juridisk form samt datum för införande i och avförande ur skatteförvaltningens register över affärs- och samfundssignum. Statistikcentralen får enligt 2 § uppgifterna från skattestyrelsen. Enligt 3 § har var och en rätt att mot en avgift få uppgifter av statistikcentralen ur det allmänna registret över affärs- och samfundssignum.

Syftet med företags- och organisationsdatalagen (244/2001) som trädde i kraft 2001 är att skapa ett system där företag och organisationer specificeras genom ett system med enhetliga beteckningar. En enhet som registreras i systemet får en enda beteckning, ett företags- och organisationsnummer. Uppgifterna bildar dataarkiv där dokumentation finns att tillgå gratis via de allmänna datanäten. Enligt lagens 4 § lagras följande uppgifter i systemet: 1) uppgifter om under vilket eller vilka namn verksamheten bedrivs, 2) hemort eller den kommun från vilken verksamheten leds, 3) namn och personbeteckning när det är fråga om en fysisk person samt 4) post- och besöksadress samt annan kontaktinformation som den registreringskyldige eventuellt har lämnat. I registret lagras i fråga om de registreringskyldiga i tillämpliga delar också basuppgifter om 1) de anteckningar som gäller verksamhetsområde eller verksamhetens art samt språk, och 2) i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. I registret lagras dessutom uppgifter om de anteckningar som görs i register som hänför sig till beskattningen samt i handelsregistret och stiftelseregistret. Företags- och organisationsdatalagen ersätter i praktiken lagen om utlämnande av affärs- och samfundssignum.

2.2. Praxis

När statistiklagen trädde i kraft 1994 omfattades statistikväsendet utöver statistikcentralen av ca 30 andra statliga myndigheter. Efter detta har statens statistikväsen koncentrerats, insamlingen av uppgifter rationaliserats, fullmakterna att samla in uppgifter begränsats och arbetsfördelningen mellan myn-

digheterna gjorts klarare på det sätt som förutsätts i det uttalande som riksdagen godkände i samband med behandlingen av statistiklagen. Vid sidan av de fyra statistikmyndigheterna framställs statistik numera av 13 andra myndigheter.

De totala kostnaderna för statens statistikväsen uppgick 2002 till ca 65 miljoner euro. Statistikcentralens andel av kostnaderna var närmare 78 %. År 1994 uppgick kostnaderna till ca 47 miljoner euro, varav statistikcentralens andel var 72 %. Det som mest har lett till ökade kostnader är de förpliktelser att anpassa statistiken till gemenskapens regelverk som Finlands medlemskap i EU innebar.

Enligt statistiklagen skall de myndigheter som framställer statistik i första hand utnyttja uppgifter som samlats in i något annat sammanhang. Uppgifter kan samlas in direkt hos dem som uppgifterna hänför sig till endast om uppgifterna inte finns att tillgå i administrativt material. Statistikcentralen får 95 % av de uppgifter som den behöver för statistikframställningen från administrativt material. Också forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården får merparten av sina uppgifter från sektorns bassystem. Vid jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral uppgår det administrativa materialets andel till 65—70 %. Tullstyrelsens statistik över utrikeshandeln baserar sig på administrativt material. Däremot kräver framställningen av statistik över inrikeshandeln att uppgifterna samlas in direkt hos företagen.

Även om administrativt material används i mycket stor omfattning inom statistikproduktionen, samlar t.ex. statistikcentralen in uppgifter direkt av företag och sammanslutningar genom ungefär hundra olika enkäter. Av dessa riktas ca 30 till kommuner och de resterande, ca 70, till företag eller deras organisationer. Den insamling av uppgifter som statistikcentralen riktar direkt till fysiska personer bygger alltid på frivillighet. Uppgifterna samlas in hos uppgiftslämnarna med hjälp av frågeblanketter, telefonintervjuer, uppsökande intervjuer eller insamling på elektronisk väg. Insamlingen av uppgifter på elektronisk väg står för över hälften av de insamlade uppgifterna, och dess andel har hela tiden ökat. När uppgifter samlas in direkt hos upp-

giftslämnarna tillämpas ofta ett statistiskt urval, vilket gör att färre behöver delta i enkäten.

Vanligen samlas uppgifterna in med något slag av identifikation, t.ex. personbeteckning eller företags- och organisationsnummer. Största delen av statistiken baserar sig på flera än ett material, och när material sammanslås är en enhetsbeteckning nödvändig. Endast i vissa intervjuundersökningar som bygger på ett urval kan personbeteckningarna redan när uppgifterna samlas in avlägsnas och ersättas av någon annan numrering.

Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål är enligt 17 § 1 mom. statistiklagen sekretessbelagda, med de undantag som anges i 2 och 3 mom. i samma paragraf. Sekretessen förutsätter att man i fråga om statistik som publiceras ser till att inga uppgifter kan hänföras till någon viss statistisk enhet. Sekretessen förutsätter också att uppgifter som gäller enskilda statistiska enheter inte lämnas ut till någon utanför statistikmyndigheten.

Enligt 17 § 2 och 3 mom. statistiklagen kan uppgifter om enskilda statistiska objekt publiceras i statistisk form eller annars lämnas ut till någon utanför statistikmyndigheten i statistik som bygger på offentliga uppgifter samt i de fall då den som uppgifterna gäller särskilt har gett sitt tillstånd.

På uppgifter som offentliggörs i statistik över utrikeshandeln tillämpas en praxis med s.k. passiv sekretess. Detta innebär att företag kan få uppgifter som gäller handeln sekretessbelagda om företagsspecifika uppgifter går att känna igen i publikationerna och detta skulle vara till skada för företagets affärsverksamhet.

Skyddet av uppgifterna säkerställs på många olika sätt under bearbetningens olika faser. Metoder som används är bl.a. fysiskt och tekniskt skydd av uppgiftsmaterial samt en begränsning av rätten att använda uppgifter. Uppgiftsmaterialet arkiveras enligt arkivlagen för att senare kunna användas för statistik eller forskning.

En myndighet som framställer statistik kan enligt 18 § statistiklagen för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena lämna ut uppgifter som den samlat in för statistiska ändamål. Utgångspunkten är att uppgifterna

kan lämnas ut bara i sådan form att de inte går att känna igen. Ett undantag utgör de fall då uppgifter som ingår i riksomfattande personregister för hälsovården lämnas ut för vetenskapliga undersökningar på de villkor som anges i lag. Även uppgifter om ålder, kön, utbildning och yrke kan undantagsvis lämnas ut med identifikationsuppgifter med stöd av särskilda bestämmelser. Materialet lämnas alltid ut för en viss tid. En eventuell sammanlagning av uppgifter sköts av statistikmyndigheten. När den angivna tiden har löpt ut skall undersökningsmaterialet förstöras eller återlämnas.

Det finns inga allmänna bestämmelser om utlämnande av uppgifter till utlandet. När uppgifter lämnas ut fästs ändå särskild vikt vid datasekretess. När uppgifter lämnas ut till Eurostat tillämpas rådets förordning (Euratom, EEG) nr 1588/90 om utlämnande av insynsskyddade statistiska uppgifter till Europeiska gemenskapernas statistikkontor.

2.3. Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

I statistiklagen har beaktats den konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter som ingicks 1981 inom ramen för Europarådet (Förds 36/1992) samt den rekommendation som antogs i samband med konventionen. Finland anslöt sig till konventionen 1992. En central princip i konventionen är den ändamålsbundenhet som gäller uppgifternas beskaffenhet. I konventionen förutsätts att uppgifterna är ändamålsenliga, relevanta och inte onödiga för de ändamål för vilka de lagras. Uppgifterna skall också vara riktiga och, om nödvändigt, hållas aktuella samt bevaras på sådant sätt att de registrerade personerna inte kan identifieras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål för vilket dessa uppgifter lagras. Som villkor för behandlingen av känsliga uppgifter ställer konventionen att den nationella lagstiftningen garanterar tillräcklig datasekretess. I konventionen förutsätts vidare att lämpliga säkerhetsåtgärder vidtas för att skydda personuppgifter.

Inom ramen för denna konvention och rekommendation har många branschspecifika

rekommendationer om datasekretess utfärdats. En sådan är bl.a. rekommendation nr R (97) 18/30.9.1997 från Europarådets ministerkommitté om skydd av personuppgifter som samlas in och behandlas för statistiska syften. Rekommendationen tillämpas på insamling och automatisk databehandling av personuppgifter som samlas in för statistiska ändamål samt också på statistiska resultat i den mån de registrerade går att känna igen från dem. Rekommendationen betonar respekt för integritetsskyddet vid insamling och behandling av personuppgifter för statistiska ändamål. Personuppgifter förutsätts bl.a. bli omarbetade i oidentifierbar form genast när de inte längre behöver gå att identifiera. I de allmänna villkoren för insamling och behandling av uppgifter finns begränsningen att uppgifter som samlats in för statistiska ändamål bara får användas och lämnas ut för statistiska ändamål. Å andra sidan påpekas att det inte anses vara oförenligt med det ursprungliga ändamålet om uppgifter som samlats in för andra syften används för statistiska ändamål, förutsatt att man hindrar att uppgifterna används i beslut som gäller enskilda personer.

År 1995 gavs Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. I direktivet regleras behandlingen av personuppgifter. Begreppet behandling av personuppgifter är vittomfattande och täcker bl.a. insamling, registrering, användning och utlämnande av uppgifter. Också definitionen av begreppet personuppgifter är vittomfattande och täcker även uppgifter om fysiska personer som idkar näringsverksamhet. Enligt artikel 6 i direktivet skall personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål, och senare behandling, t.ex. utlämnande, får inte ske på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Personuppgifter skall behandlas på ett korrekt och lagligt sätt. Personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga i förhållande till de ändamål för vilka de samlades in eller för vilka de senare behandlas, skall utplånas eller rättas. Senare behandling av uppgifterna för vetenskapliga eller statistiska ändamål skall inte anses oförenlig med

dessa ursprungliga ändamål.

Internationella Statistiska Institutet (ISI) antog 1985 en yrkesetisk deklaration för statistikbranschen där det anges vilka skyldigheter yrkesfolk inom statistikbranschen har gentemot samhälle, finansärer och arbetsgivare, kollegor samt de personer statistiken gäller. Utifrån denna deklaration utarbetade statistikcentralen 1993 en egen yrkesetisk guide, som reviderades 2002.

I Sverige trädde lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99) i kraft 2001. Officiell statistik förses med en beteckning eller symbol för officiell statistik på det sätt lagen kräver. Utöver statistiska centralbyrån framställer ca 20 andra statistikansvariga myndigheter sådan statistik. Lagen har också bestämmelser om den uppgiftsskyldighet olika grupper av uppgiftslämnare har samt om de uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Om sekretess i fråga om uppgifter som har erhållits för statistikändamål bestäms i sekretesslagen, som är en allmän lag och gäller alla myndigheter. Sekretessbestämmelserna reviderades samtidigt som lagen om den officiella statistiken trädde i kraft. I regel är uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden sekretessbelagda. Ett undantag utgör likväl uppgifter som behövs för forsknings- eller statistikändamål och uppgifter som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller därmed jämförbara förhållanden är direkt hänförliga till den enskilde. Det är förbjudet att kombinera uppgifter i officiell statistik med andra uppgifter i syfte att identifiera ett objekt. Lagen om den officiella statistiken tillåter att personuppgifter och personnummer behandlas för statistikändamål. Om behandlingen av känsliga uppgifter föreskrivs särskilt för varje statistikområde i förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100).

Bestämmelser om det danska statistikväsendet ingår i lagen om Danmarks Statistik (599/22.6.2002). Denna myndighet skall producera statistik som beskriver de samhälleliga och ekonomiska förhållandena. Merparten av den officiella statistik som är avsedd för allmänt bruk framställs centraliserat av Danmarks Statistik. I lagen definieras inte begreppet officiell statistik. Lagen innehåller

inte heller några allmänna principer som skall iakttas vid framställningen av statistik eller bestämmelser om utlämnande av uppgifter för forskningsändamål om de har samlats in för statistiska syften. Det går likväl att använda konfidentiellt material för forskning i statistikmyndighetens lokaler, på villkor som bestäms särskilt.

I lagen föreskrivs om rätten att samla in uppgifter, om uppgiftsskyldiga instanser och om uppgifter som lämnas ut med stöd av uppgiftsskyldighet. En del av uppgifterna skall användas för framställning av statistik som nämns i lagen. I de fall som lagen anger är också fysiska personer uppgiftsskyldiga.

Lagen om behandling av personuppgifter (429/31.5.2000) tillåter att personuppgifter behandlas för statistiska ändamål. Också känsliga uppgifter får behandlas i syfte att framställa statistiska eller vetenskapliga undersökningar, förutsatt att dessa är av avsevärd samhällelig betydelse och att behandlingen är nödvändig för statistiken eller forskningen. Personuppgifter som har erhållits för statistik- eller forskningsändamål får inte senare användas i andra syften. För att personuppgifter skall få lämnas ut till utomstående krävs tillstånd av en högre myndighet. Myndigheterna får också behandla personbeteckningar, om detta behövs för att en person entydigt skall kunna individualiseras eller som ett filnummer.

2.4. Bedömning av nuläget

Statistiklagen trädde i kraft 1994, och den har fungerat väl i praktiken. Den bestämmelse om de grundläggande rättigheterna som gäller skydd för privatlivet och som numera finns i 10 § grundlagen och som trädde i kraft efter att statistiklagen gavs, förutsätter att behandlingen av personuppgifter regleras mer heltäckande och detaljerat i lag än förut. När det gäller hur detaljerad och omfattande regleringen skall vara uppfyller statistiklagens nuvarande bestämmelser inte helt och hållet de krav som grundlagen ställer på regleringen av hur personuppgifter behandlas. Detta gäller i synnerhet individualisering och behandling av personuppgifter som statistikcentralen samlar in med stöd av uppgifts-

skyldighet.

Efter det att statistiklagen trädde i kraft har också lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet stiftats. Offentlighetslagen är en allmän lag som alltid tillämpas på handlingar och ärenden inom dess tillämpningsområde, om inte något annat föreskrivs särskilt. Bestämmelserna i den gällande statistiklagen och den nya offentlighetslagen är delvis överlappande. I synnerhet gäller detta bestämmelser om hemlighållande och utlämnande av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål.

Personuppgiftslagen, som trädde i kraft 1999, är en allmän lag om datasekretess i fråga om personuppgifter. Vid stiftandet av personuppgiftslagen har såväl den ovan nämnda revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna som EG:s direktiv om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter beaktats. Syftet med personuppgiftslagen är att trygga skyddet för privatlivet vid behandling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering. Lagen tillämpas på behandlingen av personuppgifter inom statistikväsendet, om inte något annat föreskrivs i en särskild lag. Allmänna principer för personuppgiftslagen är aktsamhetsplikt, planering av behandlingen av personuppgifter och ändamålsbundenhet. Med tanke på syftena med personuppgiftslagen regleras inte i statistiklagen insamlingen och behandlingen av personuppgifter tillräckligt detaljerat. Det är främst planeringen av uppgiftsinsamlandet, skyldigheten att informera uppgiftslämnarna när uppgifter samlas in och tryggandet av uppgiftslämnarnas rättigheter när uppgifter lämnas ut som kräver en exaktare reglering än den nuvarande.

Statistiklagens allmänna princip, att en statistikframställande myndighet för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar kan lämna ut uppgifter som den samlat in för statistiska ändamål bara i oidentifierbar form, har lett till att inte heller statistikmyndigheterna till varandra för statistiska ändamål har kunnat lämna ut sådant material jämte identifikationsuppgifter som de förfogar över. Detta har lett till en delvis överlappande insamling av uppgifter. Eftersom stati-

stikmyndigheterna verkar inom ramen för en enhetlig lagstiftning som säkerställer data-sekretessen, bör de i enskilda fall till varandra kunna lämna ut uppgiftsmaterial också med identifikationsuppgifter för att överlappande insamling av uppgifter skall kunna undvikas.

Statistikcentralens statistikproduktion bygger till största delen på administrativt material och statistiska register. I statistik som beskriver näringsverksamhet används statistikcentralens företags- och arbetsställeregister som basregister. Det innehåller stora mängder klassificeringsuppgifter och uppgifter som har samlats in direkt hos uppgiftslämnarna, bl.a. sådana uppgifter om företagens verksamhetsställen som inte finns med i de administrativa datasystemen. Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister är faktiskt det enda register som har basuppgifter om alla verksamhetsställen. En del av uppgifterna i företags- och arbetsställeregistret är offentliga enligt 17 § statistiklagen.

Genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2002 ändrades 17 § statistiklagen på så sätt att uppgifter om antalet anställda kommunvis blev offentliga vid sidan av de uppgifter om företag, koncerner, samfund och yrkesutövare som redan tidigare varit offentliga. Vid samma tillfälle gjordes uppgifterna om omsättningens storleksklass offentliga i stället för uppgifterna om omsättningen. Mängden offentliga uppgifter är i dagens situation inte tillräcklig med tanke på samhällets informationsförsörjning. För att den överlappande insamlingen av uppgifter och de kostnader den medför skall fås att minska och för att de klassificeringar som tillämpas inom olika statistik och olika utredningar skall kunna göras enhetligare bör dessa uppgifter bli mer offentliga.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Revideringen av statistiklagen utgår från grundlagen och från den utveckling som har skett inom den övriga lagstiftningen på informationsrättens område i synnerhet offentlighetslagen och personuppgiftslagen. De

sistnämnda lagarna är allmänna lagar, från vilka det bara av grundad anledning går att avvika med stöd av en bestämmelse i någon annan lag. Målet är att mer detaljerat och heltäckande än förut i lag reglera de uppgifter som samlas in för statistiska syften, ändamålet med uppgifterna och möjligheten att lämna ut uppgifter samt samtidigt att trygga rättsskyddet för parterna inom statistikväsendet. Målet är att göra statistiklagens struktur enklare och tydligare genom att samla alla block som gäller hela statistikväsendet och avskilja de bestämmelser som bara gäller statistikcentralen till en egen helhet.

Strävan är också att beakta de förändringar som har skett i samhället. I synnerhet den internationella utvecklingen samt det ökade informationsbehovet och den växande mängden rättsakter till följd av EU-medlemskapet påverkar statistikväsendet. Det som har skett och fortfarande sker i omvärlden, den informationstekniska utvecklingen, den elektroniska kommunikationen och servicen via nätet, samt å andra sidan det differentierade och ökade informationsbehovet ställer större krav på statistikväsendet men gör det samtidigt möjligt att samla in, lagra och bearbeta uppgifter rationellt och att lämna ut uppgifter enligt bestämmelserna.

När lagen revideras är det meningen att beakta de erfarenheter som den närapå tio år långa tillämpningen av lagen har gett. Ett syfte med revideringen är dessutom att öka växelverkan mellan uppgiftslämnarna och statistikmyndigheterna och att trygga integritetsskyddet för uppgiftslämnarna och dem som uppgifterna hänför sig till.

3.2. De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås en ny allmän lag om statens statistikväsen. Lagen innehåller också bestämmelser som bara gäller statistikcentralens statistikföring. Dessa bestämmelser gäller rätten att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet, användningen av uppgiftsmaterial, offentligheten i fråga om sådana uppgifter i statistikcentralens företags- och arbetsställeregister som gäller näringsidkare, yrkesutövare, sammanslutningar och stiftelser samt vissa specialfall när det gäller att lämna ut sekretessbelagda uppgif-

ter.

I den föreslagna lagen preciseras statistiklagens förhållande till centrala bestämmelser inom informationsrätten. Det föreslås att statistikmyndighetens samrådsskyldighet utvidgas och de ärenden som behandlas vid samrådet utökas. Vidare föreslås en precisering av de statistikframställande myndigheternas informationsskyldighet vid insamling av uppgifter. Skyldigheten att informera organisationer som företräder uppgiftslämnarna utvidgas till att gälla också uppgifter som samlas in på frivillig basis. Aterrapporteringen förutsätts ske på ett sätt som är ändamålsenligt för uppgiftslämnarna. Statistiken skall framställas på ett sådant sätt att uppgifterna inte direkt eller indirekt kan hänföras till dem de gäller, om inte en uppgift som gäller identifikation är offentlig enligt den föreslagna lagen. Bestämmelsen föreslås bli utökad med ett uttryckligt förbud mot identifikation av sekretessbelagda uppgifter. Sekretessen i fråga om uppgifter som eventuellt påverkar kapital- och finansmarknaden bestäms enligt propositionen utifrån de allmänna bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och inte som för närvarande utifrån beslut av finansministeriet.

Enligt propositionen bestäms sekretessen och offentligheten i fråga om uppgifter som har erhållits för statistiska ändamål enligt offentlighetslagen, förutom i de undantagsfall som anges i statistiklagen. Därför föreslås en sådan ändring av 24 § 1 mom. 16 punkten offentlighetslagen att allt basmaterial för statistik är sekretessbelagt, om inte något annat föreskrivs.

Bestämmelsen om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter föreslås bli ändrad på så sätt att förteckningen över förbjudna syften för utlämnandet av uppgifter utökas och preciseras, utan att den nuvarande bestämmelsens innehåll utökas i sak. Det skall fortfarande vara möjligt att för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena lämna ut sekretessbelagda uppgifter, med undantag för personuppgifter och med identifikationsuppgifterna avlägsnade från övriga uppgifter. Enligt den ändring som ingår i propositionen kan en statistikmyndighet likväl lämna ut nödvändiga identifikationsuppgifter till en annan stati-

stikmyndighet för framställning av statistik inom dess verksamhetsområde. En statistikmyndighet kan också utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna tillbaka uppgifter med identifikationsuppgifter till den myndighet som har tillstått statistikmyndigheten uppgiftsmaterialet. På beviljandet av tillstånd att använda uppgifter tillämpas ett förfarande enligt 28 § offentlighetslagen. Avvikande från den nämnda bestämmelsen föreslås att de myndigheter som framställer statistik alltid självständigt beslutar om beviljande av tillstånd att använda uppgifter.

Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet föreslås inte bli utökad. Med propositionen strävar man efter att precisera vilka uppgifter som kan samlas in och använda enhetliga begrepp för dem. Uppgiftsskyldigheten utsträcker sig inte till uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på internationella förhållanden, den allmänna säkerheten, försvaret och statens säkerhet. Bestämmelserna om statistikcentralens rätt att samla in personuppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet föreslås bli mer detaljerade än förut. Bestämmelsen preciserar också statistikcentralens rätt att samla in känsliga personuppgifter. Genom en ny bestämmelse som skrivs in i lagen klarläggs statistikcentralens rätt att framställa statistik enligt uppdrag. När statistikcentralen framställer statistik enligt uppdrag får den använda både material som den själv förfogar över och material som uppdragsgivaren förfogar över.

Enligt propositionen är uppgifter som lämnats för statistiska ändamål sekretessbelagda i enlighet med offentlighetslagen, med de undantag som anges i statistiklagen. Således är uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och produktionen av offentlig service samt som är offentliga enligt annan lagstiftning fortfarande offentliga. Offentliga är också de uppgifter i statistikcentralens företags- och arbetstälregister som anges särskilt i den föreslagna lagen. Offentligheten i fråga om näringsidkares, yrkesutövares, sammanslutningars och stiftelsers adressuppgifter begränsas till att gälla deras offentliga adressuppgifter. Nya uppgifter som föreskrivs vara offentliga är också annan offentlig kontaktinformation

samt uppgifter om typ av ägare, mervärdes-skattskyldighet, verksamhet som arbetsgivare och anteckning i förskottsuppbörsregistret. När det gäller verksamhetsställen är uppgifter om arbetsställets signum, verksamhetstid, namn, bransch, var verksamhetsstället är beläget, offentlig adress och annan offentlig kontaktinformation samt storleksordning i fråga om antalet anställda offentliga. Enligt förslaget har offentliga uppgifter som antecknats i registret inga rättsverkningar. Var och en har rätt att få offentliga uppgifter i utskriftsformat eller i elektronisk form. Erhållandet av uppgifter föreslås i bestämmelsen bli begränsat till att gälla företags- och arbetstälregister. En registrerad som avses i personuppgiftslagen har enligt principen i personuppgiftslagen rätt att förbjuda att uppgifter som gäller honom själv lämnas ut. På behandling av personuppgifter som finns antecknade i ett register tillämpas även i övrigt personuppgiftslagen.

Enligt propositionen kan beslut som myndigheter som framställer statistik fattat med stöd av statistiklagen verkställas även om de inte vunnit laga kraft, såvida inte besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten. Beslut av myndigheter som framställer statistik kan enligt propositionen delges dem som saken gäller med posten.

4. Propositionens verkningar

4.1. Verkningar för enskilda och sammanslutningar

Den föreslagna lagen säkerställer att rättigheterna för dem som lämnar ut uppgifter och för dem som uppgifterna gäller förverkligas. Den leder också till större öppenhet inom statens statistikväsen. Genom den föreslagna lagen överförs insamlingen av uppgifter om socialförsäkringsavgifter som betalas av försäkringspliktiga från arbetsgivarna till de försäkringsanstalter som bedriver socialförsäkringsverksamhet. Den föreslagna lagen leder inte till någon ökning av mängden uppgifter som samlas in.

4.2. Verkningar på statsförvaltningen

Den föreslagna lagen har inga omedelbara

organisatoriska verkningar. Den ingriper inte heller i myndigheternas lagstadgade uppgifter. Lagen ökar inte myndigheternas rättigheter att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet. I de föreslagna bestämmelserna har däremot statistikcentralens rättigheter att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet preciserats. Detta gäller i synnerhet personuppgifter. Genom lagen effektivieras användningen av uppgifter som har samlats in för statistiska ändamål i och med att det blir möjligt för statistikmyndigheter att till varandra lämna ut uppgifter för statistikframställning. I lagen förtydligas statistikcentralens rätt att använda uppgiftsmaterial som den förfogar över också för framställning av statistik enligt uppdrag. Bestämmelserna om delgivning av beslut gör myndigheternas verksamhet enklare och snabbare.

4.3. Verkningar på lagstiftning om övriga statistikmyndigheter

Revideringen av statistiklagen leder till att också lagstiftningen om övriga statistikmyndigheter bedöms enligt de mål som sattes vid revideringen av statistiklagen. Ändringarna framgår inte förrän dessa lagar har setts över.

4.4. Ekonomiska verkningar

Den föreslagna lagen har inga direkta ekonomiska verkningar för statsförvaltningen eller uppgiftslämnarna. En strävan med den föreslagna lagen är att göra statistikväsendet effektivare och öka kostnadsmedvetenheten inom branschen.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden

Finansministeriet tillsatte den 26 april 2001 en arbetsgrupp med uppdrag att utvärdera behovet av en utveckling av statistiklagen och att lägga fram behövliga ändringsförslag. Arbetsgruppen skulle till den 31 augusti 2001 kartlägga eventuella motstridigheter mellan statistiklagen och andra bestämmelser inom informationsrätten, lägga fram detaljerade förslag till nödvändiga utvecklingsåtgärder i

fråga om detta och till den 31 maj 2002 lägga fram sitt förslag till en utveckling av hela statistiklagen. Förslagen skulle utarbetas i form av en proposition. Genom ett beslut av den 14 maj 2002 gav finansministeriet arbetsgruppen extra tid till den 31 oktober 2002. Utöver finansministeriet har justitieministeriet, statistikcentralen, dataombudsmannens byrå, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Konsumentförbund rf, Företagarna i Finland rf samt Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund rf varit företrädare i arbetsgruppen.

Arbetsgruppen beredde i oktober 2001 i brådskande ordning ett förslag till ändring av 17 § 3 mom. statistiklagen. Enligt personuppgiftslagen räknas uppgifter om yrkesutövare som personuppgifter. Målet med förslaget var att få de bestämmelser som gällde offentligheten visavi uppgifter om yrkesutövare och utlämnande av sådana uppgifter att motsvara den situation som rådde innan personuppgiftslagen gavs, då dessa uppgifter var offentliga. Därtill skulle kommunerna och församlingarna med stöd av bestämmelsen få de uppgifter om samfundens antal anställda kommunvis som används vid kalkyleringen av utdelningen av samfundsskatten. Lagändringen trädde i kraft vid ingången av 2002 i den form arbetsgruppen hade föreslagit. Enligt propositionen skulle arbetsgruppen i sin slutrapport bedöma hur väl den reviderade lagstiftningen fungerar. Eftersom lagen bara har varit i kraft en kort tid har man inte fått tillräckligt med erfarenheter av hur de reviderade bestämmelserna fungerar för att kunna göra en bedömning.

Efter detta har arbetsgruppen fortsatt sitt arbete och berett en proposition med förslag till en totalrevidering av statistiklagen och också utarbetat ett förslag till ändring av 24 § 1 mom. 16 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

5.2. Remissutlåtanden

Den promemoria som arbetsgruppen för utveckling av statistiklagen utarbetade (FM 2003:3) har varit på remiss hos ministerierna, alla myndigheter som framställer statistik, ämbetsverk och inrättningar som använder statistiska uppgifter i forskning och

beslutsfattande, arkivverket, dataombudsmannen, ämbetsverk, inrättningar och sammanslutningar som lämnar ut uppgifter samt dem som de insamlades uppgifterna gäller och deras företrädare.

Alla remissinstanser ställer sig positiva till syftena med revideringen och till de viktigaste förslagen. Vissa ämbetsverk och inrättningar har framfört att rätten att få tillgång till hemligstämplade statistiska uppgifter bör vara mer omfattande än vad som arbetsgruppen föreslår.

Propositionen baserar sig på förslagen från arbetsgruppen för utveckling av statistiklagen och på den tjänstemannaberedning som efter

detta har ägt rum vid finansministeriet. Avsikten har varit att vid beredningen av propositionen i mån av möjlighet beakta de anmärkningar i fråga om detaljer i lagförslaget som framförts i utlåtandena.

Ärendet behandlades av ministerarbetsgruppen för förvaltning och regional utveckling den 25 september 2003. Ministerarbetsgruppen tillstyrkte förslaget men förutsatte att den föreslagna 8 § och motiveringen till den ändras på så sätt att en uppgiftsskyldig på egen begäran alltid helt eller delvis skall befrias från uppgiftsskyldigheten när villkoren i paragrafen uppfylls.

DETALJMOTIVERING

1. Allmänt

Vid revideringen av statistiklagen har strävan varit att i mån av möjlighet iaktta samma struktur, begrepp och centrala principer som i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen. Vid revideringen av statistiklagen har bestämmelserna om statens hela statistikväsen samlats i 1—4 och 6 kap. i den föreslagna statistiklagen. De bestämmelser som endast gäller statistikcentralen har samlats i det föreslagna 5 kap.

2. Lagförslag

2.1. Statistiklagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Lagens tillämpningsområde.* I denna paragraf föreslås bestämmelser om lagens tillämpningsområde. Enligt det föreslagna 1 mom. skall lagen tillämpas på statistikföringen inom statliga ämbetsverk, inrättningar och andra organ som avses i 119 § 1 mom. grundlagen. Lagen tillämpas således inte på den förvaltning som lyder under riksdagen, t.ex. statistik framställd av Finlands Bank eller folkpensionsanstalten. Lagen är en allmän lag om de statliga myndigheternas statistikföring. I lagen föreskrivs också om förfaringsätt och principer för planering och framställning av statistik. En bestämmelse om detta tas med i 1 mom.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om lagens förhållande till centrala bestämmelser inom informationsrätten. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen tillämpas vid sidan av denna lag på statens statistikväsen, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag. Utöver personuppgiftslagen skall Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter och EG-direktivet om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter beaktas.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 19 a § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen. Den 15 mars 1997 trädde rådets förordning om gemenskapsstatistik i kraft. Förordningen är den första EG-rättsakt som motsvarar den nationella statistiklagen. Förordningen skall tillämpas på statistik som framställs enligt det statistiska program som gemenskapen gör upp för fem år i taget. På all annan statistik tillämpas fortfarande den nationella lagstiftningen till alla delar. Förordningen och den föreslagna lagen innehåller delvis bestämmelser om samma saker, t.ex. sekretess. Det finns inte några betydande skillnader mellan rådets förordning och den nationella lagstiftningen. Eftersom både rådets förordning och den nationella lagstiftningen likväl delvis tillämpas på framställningen av statistik i enlighet med gemenskapens statistiska program, t.ex. bestämmelserna om uppgiftsskyldighet, föreslås att en förtydligande bestämmelse om förhållandet mellan förordningen och den föreslagna lagen tas med i lagen.

2 §. *Statens statistikväsen och myndigheter som framställer statistik.* I 1 mom. definieras statens statistikväsen. Till statens statistikväsen hör framställningen av sådan statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling som det finns ett allmänt behov av i samhället och som således måste finnas allmänt tillgänglig. Momentet motsvarar 1 § i den nuvarande statistiklagen.

I 2 mom. definieras myndigheter som framställer statistik. Statistikmyndighet är enligt momentets 1 punkt endast en sådan myndighet som enligt en uttrycklig bestämmelse i lag har fått i uppgift att framställa statistik. I lagen räknas de nuvarande statistikmyndigheterna upp. De är statistikcentralen, jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, tullstyrelsen samt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården. Endast statistikmyndigheter kan samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet och använda tvångsmedel för att skyldigheten skall fullgöras.

Till de myndigheter som framställer statistik hör enligt 2 mom. 2 punkten utöver stati-

stikmyndigheterna övriga statistikframställande myndigheter som framställer statistik som avses i 1 mom. Dessa myndigheters statistikframställning regleras inte i lag, utan den anknyter väsentligen till deras egentliga arbetsuppgifter. De har ingen rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet, utan de framställer statistik utifrån uppgifter som de förfogar över och som har samlats in för andra ändamål. Övriga myndigheter som framställer statistik framställer statistik om det egna verksamhetsområdet. De kan framställa statistik också utifrån uppgiftsmaterial som har samlats in på frivillig basis. När de framställer statistik utifrån uppgifter som de förfogar över och som har samlats in för andra ändamål, tillämpas på insamlandet och hemlighållandet av uppgifter de bestämmelser som gäller verksamheten i fråga, t.ex. administrativ verksamhet. Statistikproduktion innebär emellertid sådan massbearbetning av uppgifter som är förknippad med bl.a. andra slag av datasekretessfrågor än t.ex. bearbetningen av administrativa uppgifter. Därför skall statistiklagen tillämpas på själva framställningen av statistik.

I 2 momentets 3—5 punkt definieras också uppgiftslämnare, uppgiftsskyldig, företrädare för de uppgiftslämnarna och företrädare för de uppgiftsskyldiga.

3 §. *Lagens syfte.* Den föreslagna paragrafen gäller lagens syfte samt de principer och förfaringsätt som skall tillämpas inom statistikföringen. Syftet med lagen är att inom statens statistikväsen säkerställa tillgången till tillförlitliga statistiska uppgifter som behövs för beslutsfattandet och planeringen i samhället. Detta inbegriper också en skyldighet att lämna ut uppgifter för statistikframställning. Denna skyldighet måste regleras i lag. Lagens syfte är dessutom att uppfylla förpliktelser i anslutning till det internationella statistiksamarbetet, att förenhetliga och effektivera statistikväsendet och att främja en god statistiksed inom statens statistikväsen. Lagen syftar särskilt till att förtydliga procedurerna i förhållande till dem som lämnar och använder uppgifter samt att säkerställa rättigheterna för dem som lämnar uppgifter eller som uppgifterna gäller. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 2 § 3 mom. i den nuvarande statistiklagen. Paragrafen har vis-

serligen kompletterats med en hänvisning som gäller tillgången till uppgifter. Den har dessutom kompletterats med en hänvisning till förverkligandet av rättigheterna för dem som de uppgifter som ligger till grund för statistiken gäller. Detta förutsätter inte bara att uppgiftsskyldigheten regleras tillräckligt detaljerat i lag, utan också att ändamålsenliga förfaranden tillämpas i uppgifternas alla bearbetningsfaser, inbegripet förstöringen av uppgifter.

2 kap. Insamling av uppgifter

4 §. *Principer vid insamling av uppgifter.* I paragrafen anges de viktigaste principerna för insamling av uppgifter. Utgångspunkten är att det är frivilligt att lämna uppgifter, om det inte i lag föreskrivs om uppgiftsskyldighet. En bestämmelse om detta föreslås i 1 mom. I 14 och 15 § i denna lag föreslås bestämmelser om statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet. Bl.a. i 2 § lagen om landsbygdsnäringsstatistik föreskrivs om uppgiftsskyldighet.

Enligt 2 mom. skall man vid framställning av statistik i första hand utnyttja uppgifter som samlats in för andra ändamål, så att onödig insamling av uppgifter kan undvikas och kostnaderna minskas. Uppgifter kan samlas in direkt hos enskilda uppgiftslämnare endast om uppgifter som samlats in för andra ändamål inte står till förfogande. Det som kommer i fråga är t.ex. uppgifter som kommit in vid skötseln av myndigheternas förvaltningsuppdrag eller inom ramen för den egentliga verksamhet som bedrivs av näringsidkare och organisationer som betjänar dessa. I detta sammanhang avses med näringsidkare och yrkesutövare vid sidan av de anmälningsskyldiga som anges i 3 § handelsregisterlagen (129/1979) också idkare av gårdsbruk och fiske. De föreslagna 1 och 2 mom. motsvarar i sak 4 § 1 och 2 mom. i den nuvarande statistiklagen. I den föreslagna bestämmelsen ges exempel på situationer där det uppkommer uppgifter som bör användas vid framställning av statistik.

Enligt 3 mom. skall man när uppgifter samlas in sträva efter att minimera de kostnader som uppgiftsinsamlandet åsamkar den som

lämnar och den som samlar in uppgifterna. Vid sidan av redan existerande informationskällor skall statistiska och andra metoder utnyttjas i syfte att minska de kostnader och det arbete som lämnandet av uppgifter ger upphov till. De förfaringssätt som tillämpas bör också i övrigt vara sådana att uppgifterna kan samlas in utan att uppgiftslämnarna åsamkas onödiga olägenheter. En myndighet som framställer statistik kan i samband med sin egen insamling av uppgifter samla in uppgifter också för andra myndigheter och sammanslutningar på uppdrag av dem när det är möjligt att samla in uppgifter kombinerat. Ett uppdrag kan komma i fråga när det gäller uppgifter som samlas in på frivillig basis. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 6 § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen.

5 §. *Uppgifter som får samlas in.* Enligt 1 mom. får endast de uppgifter som är nödvändiga för statistiken begäras av uppgiftslämnarna. Den föreslagna bestämmelsen förpliktar till omsorgsfull planering av uppgiftsinsamlandet, så att av uppgiftslämnarna begärs endast de uppgifter som är nödvändiga för att beskriva det aktuella samhällsfenomenet. Vid insamlingen av uppgifter skall man alltid tillämpa också sampling eller andra metoder som förenklar uppgiftsinsamlandet när det är möjligt med tanke på statistikens tillförlitlighet. Detta är vanligen också billigare än en heltäckande insamling av uppgifter. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 6 § 1 mom. i den gällande statistiklagen.

Paragrafens 2 mom. gäller insamling och lagring av identifikationsuppgifter. Identifikationsuppgifter för dem som uppgifterna gäller får inte samlas in och lagras om det inte är nödvändigt med avseende på framställningen av statistiken. Detta kan komma i fråga när det är nödvändigt att lagra identifikationsuppgifter för att uppgiftsmaterial skall kunna sammanlösas eller när det annars är nödvändigt för framställningen av statistik. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak 4 § 3 mom. i den nuvarande statistiklagen.

6 §. *Statistikmyndigheters samråds- och informationsskyldighet.* För att synpunkter som är viktiga för de uppgiftsskyldiga skall kunna beaktas när uppgifter samlas in förutsätts att samråd hålls med uppgiftslämnarna eller or-

ganisationer som företräder dem i god tid innan uppgifter börjar samlas in. Den föreslagna paragrafen gäller utöver samrådsskyldigheten parterna i samrådet, de ärenden som skall behandlas i samråd samt tidpunkten för samrådet. Samråd skall hållas alltid när uppgifter samlas in med stöd av uppgiftsskyldighet. I samrådet deltar utöver statistikmyndigheten dessutom uppgiftslämnarna eller de organisationer som företräder dem.

Organisationer som företräder uppgiftslämnarna när samråd hålls är t.ex. industrins, handelns eller kommunernas centralorganisationer. Direkt samråd med uppgiftslämnarna kan komma i fråga närmast på sådana statistiska områden där det finns endast få uppgiftslämnare eller när det är fråga om indirekt insamling av uppgifter från myndigheter eller sammanslutningar. När ny insamling av uppgifter planeras är det likväl motiverat att stå i kontakt också med vissa enskilda uppgiftslämnare för att utreda hur uppgifter över huvud taget finns att få och hur insamlingen av uppgifter bör ordnas med tanke på uppgiftslämnarna.

I samråd skall behandlas de uppgifter som skall samlas in och ändamålet med dem, de tidsfrister och procedurer som skall tillämpas vid insamlandet, förvaringstider för de insamlade uppgifterna samt bestämmelser och procedurer för hemlighållande och övrigt skydd av uppgifterna samt återrapportering och olika sätt att återrapportera. När samråd hålls bör det framgå i vilken statistik och inom vilka statistiska områden det är meningen att använda uppgifterna samt övriga ändamål som uppgifterna normalt kan användas för. I fråga om de uppgifter som samlas in bör utöver deras ämnesområde bl.a. behandlas om uppgifterna samlas in med identifikationsuppgifter, om de uppgifter som samlas in är känsliga eller om de är förknippade med affärs- eller yrkeshemligheter. Dessutom bör man behandla förvaringstiderna för uppgifter som samlas in med identifikationsuppgifter men särskilt också för känsliga uppgifter och för uppgifter som innehåller affärs- eller yrkeshemligheter. I samråd skall också behandlas de kostnader som insamlingen av uppgifter orsakar olika parter.

Samråd skall ordnas i ett så tidigt skede att uppgiftslämnarnas synpunkter kan beaktas

när insamlingen av uppgifter planeras. Samråd skall också ordnas så tidigt att uppgiftslämnarna kan anpassa sina datasystem för framställningen av de behövliga uppgifterna. Samråd skall också ordnas när ändringar planeras i fråga om någon eller några av de ovan nämnda frågorna som skall behandlas i samråd. Samråd om ändringar ordnas när ändringarna är av betydelse för någon part. Samråd skall dessutom ordnas om en företrädare för uppgiftslämnarna begär det.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 7 § i den nuvarande statistiklagen. Bestämmelsen har likväl kompletterats med en skyldighet att i samråd behandla ändamålet med uppgifterna, de bestämmelser och procedurer som skall tillämpas vid hemlighållande och övrigt skydd av uppgifterna samt de kostnader som insamlingen av uppgifter medför. Paragrafen har dessutom utökats med en bestämmelse om att samråd skall hållas när ändringar planeras i fråga om någon eller några av de ovan nämnda faktorerna.

7 §. *Statistikmyndigheters beslut om insamling av uppgifter samt information om uppgiftsinsamlandet.* Paragrafen motsvarar i sak 8 § i den nuvarande statistiklagen. Efter att ha samrått med de uppgiftsskyldiga eller med deras företrädare fattar statistikmyndigheten beslut om insamlingen av uppgifter. Statistikmyndigheten skall se till att beslutet uppfyller villkoren i 4 och 5 §. Myndigheternas beslut om insamling av uppgifter kan överklagas enligt 27 §.

Uppgiftslämnarna och deras företrädare skall i tillräckligt god tid underrättas om att insamlingen av uppgifter inleds och om de uppgifter som samlas in, så att uppgiftslämnarna på lämpligt sätt kan förbereda sig på att lämna uppgifter. Tiden för underrättandet skall diskuteras i samråd enligt 6 §.

8 §. *Befrielse från uppgiftsskyldigheten.*

Den föreslagna paragrafen gäller undantag från uppgiftsskyldigheten. Den motsvarar i övrigt 12 § i den nuvarande statistiklagen, men enligt den föreslagna paragrafen har en statistikmyndighet likväl inte prövningsrätt när villkoren för befrielse från uppgiftsskyldigheten uppfylls. En uppgiftsskyldig skall på egen begäran helt eller delvis befrias från uppgiftsskyldigheten. När det prövas om befrielse skall beviljas skall man beakta både

uppgiftslämnarens möjligheter att lämna uppgifterna i fråga och uppgifternas betydelse för framställningen och utnyttjandet av statistiken. Med oskälig olägenhet avses att uppgiftslämnaren behandlas annorlunda än andra uppgiftslämnare.

9 §. *Informationsskyldighet när uppgifter samlas in.* I 1 mom. räknas de frågor upp som uppgiftslämnarna åtminstone skall underrättas om när uppgifter samlas in. De viktigaste av dem är ändamålet med uppgifterna, metoder för skyddet av uppgifterna, de viktigaste procedurer som hänför sig till statistikföringen och bearbetningen av uppgifter samt huruvida uppgiftsinsamlandet baserar sig på uppgiftsskyldighet eller frivillighet.

En upplysning som är viktig för uppgiftslämnaren är om också andra informationskällor och uppgifter insamlade någon annanstans används vid statistikframställningen och i så fall vilka dessa är. Om det finns också andra viktiga upplysningar som i det aktuella fallet kan vara av betydelse för uppgiftslämnaren, skall uppgiftslämnaren underrättas om dem liksom också om uppgifterna kan lämnas vidare. Detta gäller i synnerhet personuppgifter, för vars del också 24 § personuppgiftslagen skall beaktas.

Uppgiftslämnarna skall få upplysningarna skriftligen. Informationskyldigheten för den myndighet som framställer statistik riktar sig till den uppgiftslämnare från vilken myndigheten får uppgifterna. Om uppgifterna lämnas på frivillig basis skall den myndighet som samlar in uppgifterna underrätta också de organisationer som företräder uppgiftslämnarna om detta. I övrigt motsvarar bestämmelsen 9 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen, utom att det förutsätts att upplysningarna lämnas skriftligen. Dessutom har förteckningen över de upplysningar som skall ges preciserats, och det förutsätts att också de företrädare för uppgiftslämnarna underrättas.

Enligt 2 mom. skall de uppgiftsskyldiga tillställas statistiska uppgifter som återrapportering. Återrapporteringen behandlas i samråd enligt 6 §. Återrapporteringen skall vara snäv och gälla de uppgifter som är viktigast för uppgiftslämnarna. De statliga myndigheterna behöver ändå inte få återrapportering eftersom de närmast lämnar andra upp-

gifter än sådana som gäller den egna verksamheten ur det uppgiftsmaterial som de förfogar över. Om de statliga myndigheterna lämnar uppgifter om sin egen verksamhet kan också de få återrapportering. För detta föreslås likväl ingen direkt skyldighet bli föreskriven. Återrapporteringen skall ske på ett sätt som är ändamålsenligt för uppgiftslämnarna. Sättet att återrapportera behandlas i samråd enligt 6 §. Återrapporteringen skall ske i en sådan form att uppgiftslämnaren kan dra nytta av den i sin verksamhet. Bestämmelsen motsvarar i sak 9 § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen.

3 kap. **Bearbetning av uppgifter och framställning av statistik**

10 §. *Principer vid bearbetning av uppgifter.* De uppgifter som statistikframställningen baserar sig på bildas ofta genom att uppgifter från olika informationskällor sammanslås. Härvid kan det bildas mycket omfattande helheter som allsidigt beskriver dem som uppgifterna hänför sig till.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om skyldighet för en myndighet som framställer statistik att tillämpa sådana metoder och andra procedurer vid sammanslagning, förvaring, förstöring eller övrig bearbetning av uppgifter att ingens integritet eller affärs- och yrkeshemlighet äventyras. Med bearbetning av uppgifter, inbegripet behandling av personuppgifter, avses i detta sammanhang motsvarande situationer som i 3 § 2 punkten personuppgiftslagen. Den föreslagna bestämmelsen gäller således insamling, registrering, organisering, användning, översändande, utlämnande, lagring, ändring, samkörning, blockering, utplåning och förstöring av personuppgifter samt andra åtgärder som vidtas i fråga om uppgifterna.

Vid arkiveringen av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål skall arkivlagen (831/1994) tillämpas. Enligt 8 § 3 mom. i den nämnda lagen bestämmer arkivverket vilka av de statistiska uppgifter som samlas i arkiven hos myndigheter som framställer statistik som skall förvaras varaktigt. I praktiken intar de statistiska uppgifterna en särställning. En väsentlig del av det statistiska primärmaterialiet och av övrigt anknytande ma-

terial förvaras varaktigt. Handlingar skall förvaras så att de är skyddade mot förstörelse, skada och obehörig användning. Handlingar som inte skall förvaras varaktigt skall efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är tryggad.

Vid bearbetningen av uppgifter bör sådana metoder användas att de som uppgifterna hänför sig till inte går att identifiera från de statistiska uppgifter som bearbetningen resulterar i. Likaså måste man på alla sätt försöka förhindra att uppgifter som är avsedda att hållas hemliga avslöjas av misstag. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak 13 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen.

I 2 mom. betonas iakttagandet av god statistiksed. Till god statistiksed hör förutom att säkerställa att datasekretessbestämmelserna iaktas dessutom att beakta internationellt vedertagna statistiketiska principer. Statistiketiska principer ingår bl.a. i Internationella Statistiska Institutets (ISI) yrkesetiska deklaration för statistikbranschen (21.8.1985), i rekommendation nr R (97) 18/30.9.1997 från Europarådets ministerkommitté om skydd av personuppgifter som samlas in och behandlas för statistiska syften samt i de grundläggande principer för officiell statistik som FN:s statistiska kommission antagit 1994.

En förutsättning för att kunna bevara uppgiftslämnarnas förtroende har ansetts vara öppenhet mot uppgiftslämnarna och stränga datasekretessprinciper. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 13 § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen.

I paragrafens 3 mom. åläggs en myndighet som framställer statistik att se till att uppgifterna i statistikproduktionens alla skeden är skyddade mot missbruk enligt vad som föreskrivs särskilt. I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns allmänna bestämmelser om skydd av uppgifter. Dessutom innehåller 32 § personuppgiftslagen särskilda bestämmelser om skydd av personuppgifter. Det föreslagna 3 mom. är informativt. Enligt 1 § 2 mom. i den föreslagna lagen skall bestämmelserna om skydd av personuppgifter i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och personuppgiftslagen tillämpas. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 14 § i den nuvarande statistiklagen.

Myndigheter som framställer statistik skall för skyddet av uppgifterna utveckla metoder som påverkar möjligheterna att använda uppgifterna. Känsligt eller omfattande uppgiftsmaterial får inte förvaras i identifierbar form. Vid bearbetningen och förvaringen av uppgifter bör personbeteckningen krypteras eller ersättas med myndighetens egna identifieringsbeteckningar. Användningen av uppgifterna måste hela tiden följas och övervakas.

11 §. *Statistikens kvalitet och tillgången till statistik.* Paragrafens 1 mom. förpliktar till att framställa statistiken så att den blir tillförlitlig och ger en riktig bild av samhällsförhållandena och deras utveckling. Vid sidan av de viktigaste utgångspunkterna för statistikväsendet, dvs. objektivitet och tillförlitlighet, betonar detta krav betydelsen av att uppgifterna presenteras klart och begripligt. När statistik framställs bör strävan vara att presentera uppgifterna på ett sådant sätt att felaktiga tolkningar kan undvikas. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den första meningen i 16 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen.

Med tanke på statistikens jämförbarhet är det viktigt att man vid framställningen av statistik i så stor omfattning som möjligt använder enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar. En bestämmelse om detta föreslås i 2 mom. Statistikcentralen är förpliktad att tillsammans med övriga statistikmyndigheter och övriga myndigheter som framställer statistik se till att det finns rekommendationer om begrepp, definitioner och klassificeringar att tillgå. Många av statistikväsendets klassificeringar baserar sig på internationella rekommendationer. Inom EG baserar sig klassificeringarna också på rättsakter (t.ex. näringsgrensindelningar). Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 16 § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen.

Statistiken skall också framställas på ett sådant sätt att den inte direkt eller indirekt kan hänföras till dem den gäller. Om en uppgift som gäller identifikation är offentlig enligt den föreslagna lagen skall det nämnda förbudet likväl inte tillämpas. Ett förbud mot identifikation föreslås bli inskrivet i 3 mom.

En snabb och rättvis betjäning av statistikväsendets kunder förutsätter att de statistiska

uppgifterna i alla situationer publiceras snabbt efter det att statistiken har blivit klar. En specialgrupp bildar de opublicerade statistiska uppgifter som om de röjs före publiceringen uppenbart kan påverka kapital- och finansmarknaden. Dessa uppgifter är enligt 24 § 1 mom. 13 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet sekretessbelagda innan de har offentliggjorts allmänt på det sätt som avses i 8 § i lagen i fråga. Sådana uppgifter beskriver i regel samhällsekonomins utveckling: produktion, sysselsättning, inflation, ekonomins externa balans, räntor och den offentliga sektorns finansiella ställning. Det föreslagna 4 mom. motsvarar i övrigt den andra meningen i 16 § 1 mom. samt 22 § 3 mom. i den nuvarande statistiklagen, men enligt den föreslagna bestämmelsen tillämpas de allmänna bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på sekretessbestämmelserna i fråga om uppgifter som uppenbart kan påverka kapital- och finansmarknaden. Var och en som förfogar över sådana här uppgifter är med stöd av lagen skyldig att bedöma uppgifternas verkningar. Enligt det nuvarande systemet bestäms genom beslut av finansministeriet vilken statistik och vilka statistiska uppgifter som ligger till grund för den som är sekretessbelagda.

4 kap. Utlämnande av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål

12 §. *Sekretessbelagda och offentliga uppgifter.* Uppgifter som samlats in för statistiska ändamål är sekretessbelagda enligt 17 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen. Bestämmelsen gäller både uppgifter som samlats in på frivillig basis och uppgifter som samlats in på basis av uppgiftsskyldighet. Enligt 24 § 1 mom. 16 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är bara sådant basmaterial för statistik som samlats in på frivillig basis sekretessbelagt. I denna proposition ingår också ett förslag till en sådan ändring av 24 § 1 mom. 16 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet att allt basmaterial för statistik är sekretessbelagt, om inte något annat föreskrivs särskilt. Enligt den föreslagna bestämmelsen är uppgifter som erhållits för statistiska ändamål

damål sekretessbelagda i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Ett undantag utgör uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och som är offentliga enligt annan lagstiftning. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan en myndighet som framställer statistik förmedla offentliga uppgifter som den fått om kommunernas verksamhet till andra statliga myndigheter, varvid den överlappande insamlingen av uppgifter som hänför sig till kommunerna kan minskas. Uppgifterna utlämnas i den form de har erhållits för statistikföringen. Ett undantag är också den föreslagna 17 §, där det föreskrivs om offentlighet när det gäller uppgifter om näringsidkare, sammanslutningar och stiftelser. Eftersom uppgifter som samlats in för statistiska ändamål enligt 13 § inte får användas inom det administrativa beslutsfattandet och uppgifter kan lämnas ut bara i de fall som särskilt anges i lag, föreslås i 2 mom. att parternas rätt enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet att ta del av handlingar som gäller dem själva inte skall gälla uppgifter som erhållits för statistiska ändamål. Den föreslagna bestämmelsen är ny.

13 §. *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.* I överensstämmelse med det som föreslås i 12 § är uppgifter som samlats in för statistiska ändamål sekretessbelagda. Samhällets informationsbehov kräver likväl att också sekretessbelagda uppgifter kan lämnas ut i de situationer och på de villkor som i detalj anges i denna lag eller i någon annan lag om statistikväsendet. Uppgifter kan lämnas ut också med uttryckligt samtycke av den som uppgifterna gäller. Enligt det föreslagna 1 mom. får uppgifterna dock inte lämnas ut för att användas vid utredningar, tillsyn, rättegångar, administrativt beslutsfattande eller vid någon annan behandling av ärenden som gäller dem som uppgifterna hänför sig till. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i sak 18 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen. Förteckningen över förbjudna syften för utlämnandet av uppgifter har likväl utvidgats och preciserats. Den föreslagna bestämmelsen gäller bara uppgifter som en statistikmyndighet förfogar över.

Paragrafens 2 mom. gäller utlämnande av sekretessbelagda uppgifter för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena. Enligt den föreslagna bestämmelsen kan en statistikmyndighet ge tillstånd till att sekretessbelagda uppgifter lämnas ut. När beslutet fattas skall särskild uppmärksamhet fästas vid data-sekretessen. Personuppgifter som avses i personuppgiftslagen får ändå inte lämnas ut. Ett villkor för utlämnandet också av andra uppgifter är att identifikationsuppgifter som namn, adresser och övrig identifikation avlägsnas innan uppgifterna lämnas ut. Identifikationsuppgifter kan likväl lämnas ut till en annan statistikmyndighet för framställning av statistik enbart inom dess verksamhetsområde. Användningen av identifikationsuppgifter skall vara nödvändig för statistikframställningen. En statistikmyndighets rätt att bearbeta uppgifter bestäms således utifrån det statistikföringsåläggande som den särskilt ges i lag. För statistikcentralens del bestäms verksamhetsområdet t.ex. i 14 och 15 § i den föreslagna lagen. Uppgifter som erhållits med stöd av detta moment får ändå inte lämnas vidare.

Vid beviljande av tillstånd tillämpas dessutom ett förfarande enligt 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Också de materiella förutsättningarna för beviljande av det nämnda tillståndet måste uppfyllas. Enligt 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan tillstånd beviljas om det är uppenbart att de intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda inte kränks om uppgifter lämnas ut. Prövningen av om tillstånd skall beviljas skall dessutom utgå från att den vetenskapliga forskningens frihet tryggas. Om uppgifter likväl har lämnats ut till en myndighet med samtycke av den vars intressen sekretessplikten är avsedd att skydda, får tillstånd inte beviljas i strid med de villkor för användning och utlämnande som uppställts i samtycket. Ett tillstånd kan beviljas för viss tid och till det skall fogas föreskrifter som behövs för att skydda allmänna och enskilda intressen. Ett tillstånd kan återkallas när skäl därtill prövas föreligga. Enligt den föreslagna lagen är det, avvikande från principerna i 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet,

alltid statistikmyndigheten som behandlar ärenden som gäller beviljande av tillstånd. Enligt den ovan nämnda paragrafen är det däremot ministeriet som behandlar ärenden som gäller beviljande av tillstånd, om tillstånd behövs för handlingar som finns hos flera myndigheter som är underställda samma ministerium.

Beaktandet av datasekretessen förutsätter också att den som vill ha uppgifter uppger för statistikmyndigheten vilka andra uppgifter som man ämnar använda i undersökningen. Om det är nödvändigt att sammanslå andra uppgifter med statistikmyndighetens material, skall statistikmyndigheten i regel sköta sammanslagningen och vid behov avlägsna identifikationsuppgifterna ur det sammanslagna materialet. När det bedöms om uppgifter skall lämnas ut bör man beakta inte bara datasekretesssynpunkterna utan också materialets lämplighet för det avsedda ändamålet. Utomstående användning av uppgifter för forskning och statistik bör ske enligt samma principer som när uppgifterna används för sitt huvudsakliga ändamål.

Det föreslagna 2 mom. motsvarar i sak 18 § 2 mom. i den nuvarande statistiklagen. Där har dessutom beaktats tillståndsförfarandet enligt 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Besvär över ett beslut som en statistikmyndighet fattat med stöd av detta moment får anföras på det sätt som föreskrivs i den föreslagna 27 §.

Sekretessbestämmelserna i den föreslagna lagen börjar tillämpas på uppgifter från övriga myndigheter när uppgifterna lämnas ut till en statistikmyndighet. Enligt det föreslagna 3 mom. kan en statistikmyndighet utan hinder av sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter med identifikationsuppgifter till den myndighet som har tillställt statistikmyndigheten uppgiftsmaterialet. Den föreslagna bestämmelsen är ny. Målet är att se till att statistikmyndigheten kan lämna tillbaka uppgifterna till den myndighet som har lämnat ut dem, om denna myndighet senare behöver uppgifterna för sina tjänsteåligganden.

På utlämnande av uppgifter som övriga myndigheter som framställer statistik särskilt har samlat in för statistiska ändamål tillämpas 28 § lagen om offentlighet i myndighe-

ternas verksamhet under samma förutsättningar som i 2 mom. Övriga myndigheter som framställer statistik framställer statistiken utifrån material som har kommit in i samband med den övriga verksamheten. Dessutom kan den framställa statistik utifrån material som har samlats in på frivillig basis. Den föreslagna bestämmelsen gäller enbart uppgifter som för statistiska ändamål har samlats in på frivillig basis.

5 kap. Bestämmelser om statistikcentralens statistikföring

14 §. *Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet.* I 11 § i den nuvarande statistiklagen föreskrivs om statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet. Den nuvarande bestämmelsen gäller också personuppgifter. Däremot gäller den föreslagna 14 § inte personuppgifter. Bestämmelser om statistikcentralens rätt att samla in personuppgifter föreslås i 15 §. Enligt den föreslagna bestämmelsen är de uppgiftsskyldiga trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen uppgifter. I bestämmelsen har strävan varit att i synnerhet genom att använda enhetliga begrepp precisera de uppgifter som får samlas in. Där föreslås ingen utvidgning av statistikcentralens rätt att samla in uppgifter.

Uppgiftsskyldigheten gäller i regel de uppgiftsskyldigas egen verksamhet. I lagen anges de grupper av uppgifter som uppgiftsskyldigheten vanligen gäller. De är uppgifter om arten av uppgiftslämnarens verksamhet, var verksamheten är belägen, ägoförhållanden, ekonomi, nyttigheter, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter. Till uppgifterna om ekonomin hör inkomster, kostnader, vinster, omsättning, tillgångar, skulder, investeringar, sparande samt kapital-, kredit- och valutauppgifter. Uppgifterna om nyttigheter gäller tjänster och/eller varor som uppgiftslämnaren producerar samt deras värde, mängd och pris. Till de anställda och de övriga resurser som verksamheten förutsätter hör uppgifter om antalet anställda och personalstruktur, uppgifter om utbetalda löner och andra arbetskraftskostnader, uppgifter om lediga arbetsplatser, utfört arbete, ar-

betstider, arbetstvister, energikonsumtion, använda varor och tjänster, avfall (fast avfall och utsläpp i luften och vattnet) samt om immateriella investeringar i anslutning till verksamheten, närmast forskning och utveckling.

Uppgiftsskyldigheten definieras på ett sådant sätt att de statistiska uppgifter som är nödvändiga för samhället skall kunna produceras. Statistikmyndigheterna måste hela tiden ge akt på samhällets informationsbehov och se till att endast nödvändiga uppgifter samlas in hos de uppgiftsskyldiga. Uppgiftsskyldigheten begränsas till att gälla uppgifter som de uppgiftsskyldiga förfogar över och som vanligen gäller de uppgiftsskyldiga själva. I vissa fall kan de uppgiftsskyldiga bli tvungna att gruppera eller på något annat sätt bearbeta de uppgifter de lämnar, för att statistik som är jämförbar med annan statistik skall kunna utformas på basis av de uppgifter som samlas in. Också uppgifternas internationella jämförbarhet är viktig. I rådets förordning om gemenskapsstatistik finns inga bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Till denna del skall den nationella lagstiftningen tillämpas. Således används vid framställningen av statistik enligt gemenskapens statistiska program både nu och i framtiden uppgifter som samlats in med stöd av uppgiftsskyldigheten i den nationella lagstiftningen eller uppgifter som samlats in på frivillig basis. I vissa fall kan en gemenskapsförordning om vissa statistiska områden likväl innehålla en uppgiftsskyldighet för uppgiftslämnarna (t.ex. förordningarna om statistik över inkomsters struktur och om statistik över arbetskraftskostnader).

Statistikcentralens rätt att få sekretessbelagda uppgifter gäller också identifikationsuppgifter. Rätten enligt denna paragraf att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet gäller ändå inte personuppgifter eller identifikationsuppgifter som skall räknas som personuppgifter. Innan man beslutar att samla in uppgifter skall samråd enligt 6 § hållas med de myndigheter som lämnar ut uppgifter och med övriga som lämnar ut uppgifter eller med de organisationer som företräder dessa.

Uppgiftsskyldiga är statliga myndigheter, kommuner och samkommuner, näringsidkare, kommunernas och statens affärsverk samt

sammanslutningar och stiftelser som inte eftersträvar vinst, pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och försäkringsanstalter som bedriver lagstadgad socialförsäkring samt de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag och som inte tillhör de ovan nämnda grupperna.

De statliga myndigheternas uppgiftsskyldighet är den mest omfattande och gäller över uppgifter om den egna verksamheten dessutom alla uppgifter som de förfogar över. Enligt 1 mom. har statliga myndigheter allmän uppgiftsskyldighet beträffande det uppgiftsmaterial de förfogar över samt beträffande den egna verksamheten, ekonomin, de åligganden som de sköter, sina anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om kommunernas och samkommunernas uppgiftsskyldighet. Den gäller uppgifter om ekonomi, serviceproduktion, nyttigheter och anställda och om var verksamheten är belägen samt om andra resurser som verksamheten förutsätter. Uppgifter samlas inte in om små kommunala verksamhetsenheter, t.ex. var familjedagvårdare är belägna. Produktionen av sådana uppgifter medför svårigheter för uppgiftslämnarna. Dessa uppgifter vore dessutom av ringa statistisk betydelse.

Bestämmelser om uppgiftsskyldigheten för näringsidkare, kommunernas och statens affärsverk samt sammanslutningar och stiftelser som inte eftersträvar vinst föreslås i 3 mom. Med näringsidkare avses i detta sammanhang anmälningsskyldiga enligt 3 § handelsregisterlagen, med undantag för fysiska personer som idkar näringsverksamhet. Uppgiftsskyldigheten gäller uppgifter om den utövade verksamheten, var den är belägen samt om ägoförhållanden och ekonomi, nyttigheter, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

Enligt det föreslagna 4 mom. är pensionskyddscentralen, folkpensionsanstalten och försäkringsanstalter som bedriver lagstadgad socialförsäkring utöver det som föreskrivs i 3 mom. skyldiga att enligt det ovan framförda lämna uppgifter om socialförsäkringsavgifter som betalas av försäkringspliktiga, inbegripet återbäring till arbetsgivaren av löne-

kostnader för sjukdomstid. Det föreslagna momentet är nytt. Dessa uppgifter har tidigare samlats in med stöd av rådets förordning (EG) nr 530/1999 om strukturstatistik över löner och arbetskraftskostnader.

Staten och kommunerna har fört över produktion av offentliga tjänster på privata serviceproducenter. Även i övrigt grundar sig servicesystemen i stor utsträckning på privata serviceproducenters verksamhet. I 5 mom. föreslås en bestämmelse om uppgiftsskyldigheten för dem som sköter offentliga förvaltningsuppgifter genom lag eller med stöd av lag och som inte tillhör dem som avses i 1—4 mom. Uppgiftsskyldigheten gäller uppgifter om ekonomi, varor och tjänster, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

15 §. *Statistikcentralens rätt att samla in personuppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet.* Inom statistikväsendet är man tvungen att behandla personuppgifter. Enligt 3 § 1 punkten personuppgiftslagen avses med personuppgifter alla slags anteckningar som beskriver en fysisk person eller hans egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till honom själv eller till hans familj eller någon som lever i gemensamt hushåll med honom. Enligt 8 § 1 mom. 4 punkten personuppgiftslagen får personuppgifter behandlas om det bestämts om behandlingen i lag eller om behandlingen föranleds av en uppgift eller förpliktelse som anvisas den registeransvarige i lag eller som påförts honom med stöd av lag. Inom statens statistikväsen är det alltid fråga om en förpliktelse som anvisas myndigheten i lag eller som påförts myndigheten med stöd av lag, så personuppgifter kan behandlas inom statistikväsendet.

Känsliga personuppgifter får enligt 12 § 1 mom. 6 punkten personuppgiftslagen behandlas för statistikföring. Känsliga uppgifter är enligt 11 § uppgifter som beskriver eller vilkas syfte är att beskriva 1) ras eller etniskt ursprung, 2) någons samhälleliga eller politiska uppfattning eller religiösa övertygelse eller medlemskap i ett fackförbund, 3) en brottslig gärning eller ett straff eller någon annan påföljd för ett brott, 4) någons hälsotillstånd, sjukdom eller handikapp eller vårdåtgärder eller därmed jämförbara åtgärder som gäller honom, 5) någons sexuella inrikt-

ning eller beteende, eller 6) någons behov av socialvård eller de socialvårdstjänster, stödåtgärder och andra förmåner inom socialvården som någon erhållit.

Den föreslagna paragrafen är ny och i den har samlats alla de situationer då statistikcentralen samlar in personuppgifter, inbegripet känsliga uppgifter. Eftersom personuppgiftslagen har getts efter det att den nuvarande statistiklagen bereddes har principerna i personuppgiftslagen inte kunnat beaktas när statistiklagen stiftades. Också med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna är det nödvändigt att det i lag bestäms om personuppgifter och att bestämmelserna är tillräckligt heltäckande och detaljerade.

I paragrafen föreslås ingen utvidgning av statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet. I bestämmelsen har strävan varit att i synnerhet genom att använda enhetliga begrepp precisera de personuppgifter som får samlas in. I lagen räknas de verksamhetsområden upp som berörs av uppgiftsskyldigheten. Områdena har indelats i grupper utifrån arten av uppgiftslämnare. Bestämmelserna bygger på att uppgifter samlas in med stöd av uppgiftsskyldighet enligt den nuvarande statistiklagen.

I 1 mom. föreslås en bestämmelse om statliga myndigheters skyldighet att trots sekretessbestämmelserna lämna ut personuppgifter för statistikframställning. De statliga myndigheterna har den mest omfattande uppgiftsskyldigheten. De uppgifter som statistikcentralen behöver fås huvudsakligen från administrativt material. De statliga myndigheternas skyldighet att lämna ut personuppgifter gäller följande verksamhetsområden som är nödvändiga för statistikframställningen.

Enligt den föreslagna 1 punkten är sådana uppgifter socioekonomiska eller demografiska egenskaper, inbegripet uppgifter om etniskt ursprung och religion, vilka enligt personuppgiftslagen är känsliga uppgifter. Till de socioekonomiska uppgifterna hör bl.a. uppgifter om yrke, yrkesställning (löntagare, företagare), socioekonomisk ställning (t.ex. tjänsteman, arbetstagare eller företagare) och om en person arbetar eller är arbetslös, pensionstagare eller studerande. Till de demografiska uppgifterna hör bl.a. ålder, kön, civilstånd, språk, medborgarskap, boningsort,

datum för vigsel/registrering av partnerskap, datum för äktenskapsskillnad, barnens födelse, flyttning, förvärv av medborgarskap samt dödsdag.

Enligt den föreslagna 2 punkten är sådana uppgifter boende och andra levnadsförhållanden och enligt 3 punkten inkomster, sociala förmåner, förmögenhet och övrig ekonomisk ställning. De sociala förmånerna hör till inkomsterna, men de nämns separat eftersom de är känsliga uppgifter enligt personuppgiftslagen. Enligt den föreslagna 4 punkten är sådana uppgifter närings- och yrkesverksamhet, enligt 5 punkten utbildning, sysselsättning och arbetsförhållanden, enligt 6 punkten delaktighet i trafikolyckor och olycksfall samt orsakerna till dem, enligt 7 punkten ådömda straff eller egenskap av brottsoffer, enligt 8 punkten erhållande av rättshjälp eller behandling av personens ärenden inom domstolsväsendet eller hos en utredningsmyndighet eller en annan verkställande myndighet samt enligt 9 punkten anlitan av polisens tjänster eller egenskap av föremål för polisens verksamhet. De sistnämnda uppgifterna behövs för framställningen av rättsstatistik. I dem ingår uppgifter som är känsliga enligt personuppgiftslagen. Enligt 10 punkten är sådana uppgifter kandidatur i val och övrig samhällelig verksamhet. Denna punkt innehåller uppgifter som närmast behövs vid framställningen av valstatistik.

I 2—4 mom. föreslås bestämmelser om skyldigheten för näringsidkare och andra arbetsgivare, pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunernas pensionsförsäkring samt organisationer som ordnar utbildning enligt lag eller enligt beslut som meddelats med stöd av lag att lämna statistikcentralen personuppgifter. Näringsidkare och andra arbetsgivare är skyldiga att lämna personuppgifter som gäller de anställdas löner, arbetstider, yrken och arbetsställen. Denna skyldighet gäller också statliga myndigheter.

Uppgifter om yrkesutövare är personuppgifter. När det gäller personuppgifter är uppgiftsskyldigheten för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet densamma som uppgiftsskyldigheten för andra näringsidkare enligt det föreslagna 14 § 3 mom. Uppgiftsskyldigheten gäller också jordbrukare och

fiskare.

Pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunernas pensionsförsäkring är skyldiga att lämna personuppgifter som gäller de försäkrades yrken, anställningsförhållanden och utbetalda förmåner.

Organisationer som ordnar utbildning enligt lag eller enligt beslut som meddelats med stöd av lag är skyldiga att i fråga om varje elev lämna personuppgifter om eleverna, de examina de avlagt och den undervisning de fått. Uppgifterna inkluderar bl.a. uppgifter om elevernas personbeteckning, namn, kön och medborgarskap samt specialundervisning. De uppgifter som beskriver undervisningen innehåller bl.a. uppgifter om utbildningsprogram, var utbildningen är belägen, undervisningsspråk, examens målinriktning, betygsslag, när utbildningen inleds och avslutas samt avlagda studieveckor.

I 5 mom. föreslås en bestämmelse om känsliga uppgifter. Känsliga uppgifter får samlas in när det handlar om socioekonomiska eller demografiska egenskaper, inbegripet en persons etniska ursprung, och sociala förmåner, ådömda straff eller egenskap av brottsoffer, anlitan av polisens tjänster eller egenskap av föremål för polisens verksamhet samt en persons kandidatur i val och övriga samhällliga verksamhet.

Dessutom kan känsliga uppgifter samlas in när en känslig uppgift direkt har påverkat erhållandet av utbildning, förmåner eller service eller den form i vilken de ges eller när den känsliga uppgiften indirekt framgår av uppgifter som gäller erhållandet av utbildning, förmåner eller service, myndighetsbeslut eller orsakerna till en trafikolycka eller ett olycksfall.

16 §. *Begränsningar av uppgiftsskyldigheten.* Enligt den nuvarande statistiklagen omfattar de statliga myndigheternas och inrättningarnas uppgiftsskyldighet gentemot statistikcentralen alla uppgifter som de förfogar över, med undantag av uppgifter som skall hemlighållas på grund av rikets säkerhet eller försvarets intresse. Jämfört med den gällande lagen preciseras bestämmelsen på så sätt att uppgiftsskyldigheten inte gäller uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på internationella förhållanden, den allmänna säkerheten, försvaret och statens säkerhet. Detta

föreslås gälla oberoende av vem som förfogar över uppgifterna. Begränsningen behöver utvidgas till följd av att funktioner inom den offentliga förvaltningen läggs ut men också till följd av att de privata organisationernas verksamhet blir allsidigare. Begränsningen gäller både personuppgifter enligt 15 § och andra uppgifter enligt 14 §.

17 §. *Användning av uppgiftsmaterial.* Den nuvarande statistiklagen har tolkats på så sätt att statistikproduktionen skall finansieras via omkostnaderna för de myndigheter som framställer statistiken. Utöver detta har det ansetts möjligt att en annan statlig myndighet som i sin verksamhet använder statistik har kunnat finansiera statistikcentralens statistikframställning. Denna tolkning har utgått från målet att så smidigt som möjligt koncentrera statistikframställningen till statistikcentralen.

Den statistik som avses i paragrafen har framställts av material som statistikcentralen förfogar över eller av material som har samlats in på frivillig basis i syfte att utföra ett uppdrag. Eftersom uppgifter som samlats in med stöd av uppgiftsskyldighet kan användas också inom avgiftsbelagd service, gör den föreslagna bestämmelsen läget tydligare genom att detta möjliggörs med en bestämmelse i lag. I denna paragraf avses med uppdrag de situationer då en annan myndighet eller någon annan än en myndighet med statistikcentralen ingår ett avtal om produktion av statistik.

Begreppet uppdrag har inte samma vida betydelse som i 5 § 2 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt den nämnda bestämmelsen anses en handling ha blivit upprättad av en myndighet även när den har upprättats på uppdrag av myndigheten. Statistiken är enligt den föreslagna bestämmelsen framställd av statistikcentralen. Den blir offentlig enligt bestämmelserna om statistikväsendet och inte först när uppdragsgivaren har fått tillgång till den. När statistikcentralen framställer statistik enligt denna paragraf på uppdrag av någon annan än myndigheter och vid statistikframställningen använder uppdragsgivarens material, kan parterna också komma överens om offentliggörandet av statistiken.

Det föreslagna 1 mom. gäller utöver statistik som framställs på uppdrag av myndighe-

ter också sådan avgiftsbelagd service där kunden är någon annan än en myndighet. Statistikcentralen skall också inom den sistnämnda avgiftsbelagda servicen följa principerna i denna lag.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan statistikcentralen enligt uppdrag också framställa statistik utifrån uppgiftsmaterial som andra myndigheter förfogar över. I detta moment avses med myndighet de myndigheter som anges i 4 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Statistikcentralen kan använda uppgifter som den får av dem tillsammans med det uppgiftsmaterial som den själv förfogar över och framställa statistik. Uppgifter som myndigheter avsedda i detta moment förfogar över får användas om villkoren i 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet uppfylls.

En myndighet som beslutar om ett uppdrag enligt 2 mom. kan således för uppdraget lämna ut uppgifter som den förfogar över, om det är uppenbart att de intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda inte kränks om uppgifter lämnas ut. Om uppgifter har lämnats ut till en myndighet med samtycke av den vars intressen sekretessbestämmelserna är avsedda att skydda, får uppgifter inte lämnas ut till statistikcentralen i strid med de villkor för användning och utlämnande som uppställts i samtycket. På användningen av gammalt uppgiftsmaterial som myndigheterna förfogar över tillämpas 37 § 5 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Således får uppgifter som med samtycke av den som saken gäller har samlats in före den 1 december 1999 lämnas ut till statistikcentralen i samband med ett uppdrag, om det är uppenbart att det inte väsentligen strider mot de syften för vilka uppgifterna har givits, att uppgifterna används på detta sätt.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan statistikcentralen på uppdrag också av andra än de myndigheter som avses i 4 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet framställa statistik genom att använda uppgiftsmaterial som den förfogar över och sammanslå det med uppgiftsmaterial som en i momentet avsedd uppdragsgivare lämnar. Det är fråga om uppgiftsmaterial som inte omfattas av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

18 §. *Offentlighet i fråga om uppgifter om företag och sammanslutningar.* Enligt den föreslagna 24 § 1 mom. 16 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och 12 § i detta lagförslag är uppgifter som lämnats ut för statistiska ändamål sekretessbelagda, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Enligt den föreslagna 12 § är uppgifter som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och produktionen av offentlig service samt som är offentliga enligt annan lagstiftning offentliga också som statistiska uppgifter. Enligt 12 § är lika så uppgifterna i statistikcentralens företags- och arbetsställeregister offentliga enligt vad som föreskrivs i denna paragraf.

Statistikcentralens statistikproduktion bygger till största delen på administrativt material och statistiska register. Statistikcentralens strävan är att utnyttja uppgifter som redan samlats in för annat bruk. Det är vanligen fråga om totalmaterial som möjliggör t.ex. regionalt sett detaljerade resultat. Över de statistiska objekt för vars del uppgifterna fås från administrativa material skall det separat föras statistiska register som innehåller klassificeringsuppgifter och andra basuppgifter som används i alla eller flera slag av statistik.

Exempel på sådana klassificeringsuppgifter som används i alla eller många olika slag av statistik är yrke, bransch, bostadsort, var arbetsplatsen är belägen, ålder, kön, socioekonomisk ställning, familjeförhållanden och inkomsternas storleksordning. När uppgifterna kan sammanslås med ett administrativt material som gäller dessa personer och som inte innehåller sådana här klassificeringsuppgifter, blir resultatet allsidigare statistik.

I statistik över näringsverksamhet och yrkesutövande är statistikcentralens företags- och arbetsställeregister ett sådant basregister. Det används som underlag för tiotals olika typer av statistik. Uppgifterna i registret kommer till största delen från beskattningsdatasystemen, från den del som gäller näringsidkare och arbetsgivare. Den del av uppgifterna som inte fås från beskattningsdatasystemet eller något annat administrativt datasystem måste samlas in direkt. De viktigaste inom denna grupp av uppgifter är uppgifterna om företagets verksamhetsställen. När uppgifterna gäller en fysisk persons utövande av

närings- eller yrkesverksamhet utgör de personuppgifter enligt personuppgiftslagen.

En avsevärd del av Finlands ca 250 000—300 000 företag och sammanslutningar har ett enda verksamhetsställe. De verkar på bara ett, geografisk avgränsat, ställe. Knappt 10 000 företag samt alla kommuner och många statliga myndigheter som verkar på många adresser är ekonomiskt sett mycket betydande. De företag som har flera verksamhetsställen står för över hälften av de anställda vid alla företag, och deras andel av omsättningen är över 60 %.

Företag med flera verksamhetsställen delas in enligt verksamhetsställe för att det skall gå att beskriva deras effekter på olika områdens ekonomi och sysselsättning samt definiera branschuppgifter som beskriver arten av verksamhet. Uppgifter om verksamhetsställen samlas i statistikcentralens företags- och arbetsställeregister. Detta är det enda registret med basuppgifter om alla verksamhetsställen. Registret innehåller dessutom uppgifter om nummer och signum, namn, postadress och den adress där verksamhetsstället är beläget samt verksamhetstid, uppgifter om bransch, område, storleksklass, juridisk form och typ av ägare samt uppgifter som beskriver verksamhetens storlek och gäller antal anställda, lönesummor och omsättning.

En del av dessa uppgifter är offentliga enligt den nuvarande statistiklagen. I paragrafens 1 mom. föreslås att också uppgifter om typ av ägare, mervärdesskattskyldighet, verksamhet som arbetsgivare, anteckning i förskottsuppbördsregistret och kontaktinformation skall vara offentliga. Med undantag för typ av ägare samt offentlig adress och annan kontaktinformation är uppgifterna offentliga inom systemet med företags- och organisationsnummer.

När det gäller verksamhetsställen föreslås, jämfört med den nuvarande statistiklagen, att uppgifter om arbetsställets signum, verksamhetstid, namn, bransch, var verksamhetsstället är beläget, offentlig adress och annan offentlig kontaktinformation samt storleksordning i fråga om antalet anställda skall vara offentliga. Med annan offentlig kontaktinformation avses telefonnummer samt e-post- och Internetadresser som med stöd av 14 och

15 § har samlats in för statistikframställning eller på frivillig basis lämnats till statistikcentralen för företags- och arbetsställeregistret eller som statistikcentralen har fått från något annat offentligt register. Statistikcentralen har inte rätt att med stöd av uppgiftsskyldighet samla in här avsedd annan kontaktinformation enbart för informationstjänsten enligt 18 §.

Uppgifter insamlade för statistiska ändamål behövs i synnerhet till stöd för myndigheternas planering och beslutsfattande. De ligger också till grund för forskningsinstitutets och intresseorganisationers utredningar samt för affärsökonomiska utredningar. Med tanke på samhällets informationsförsörjning är det motiverat att kunna lämna ut också statistiska uppgifter när det i lag har gjorts möjligt att lämna ut uppgifter. Genom att föreskriva att uppgifterna är offentliga strävar man efter att minska överlappande insamling av uppgifter och sänka kostnaderna för uppgiftsinsamlandet samt förenhetliga de klassificeringar som används i olika statistik och utredningar. Avsikten är att ge akt på och utreda den föreslagna bestämmelsen utifrån behoven inom den regionala och lokala planeringen. Målet med den föreslagna bestämmelsen är också att göra det lättare för dem som behöver uppgifter att få sina ärenden utträttade.

Statistikcentralen samlar in de ovan nämnda uppgifterna ur offentliga register, av andra myndigheter samt direkt av näringsidkarna, sammanslutningarna och stiftelserna. Uppgifterna utformas enligt det ovan sagda till ett statistiskt register för statistikproduktion. Registret uppdateras alltid när ny insamling av uppgifter har slutförts. Således kan registret innehålla föråldrade uppgifter. Också massbearbetningen av uppgifterna leder till att alla enskilda uppgifter inte kan kontrolleras var för sig eller korrigeras, så registret kan innehålla föråldrade uppgifter samt samma felaktiga uppgifter som också finns i det inmatade materialet.

Anteckningar i registret har inga rättsverkningar. Det medför ingen rättslig handlingsförmåga att höra till detta register. Statistikcentralen kan inte bli skadeståndsskyldig om någon använder föråldrade eller felaktiga anteckningar som finns i registret och lider ekonomiska förluster till följd av detta, t.ex.

att reklambrev sänds till fel adress. En förtydligande bestämmelse om att registret saknar rättsverkningar föreslås i 2 mom. När statistikcentralen lämnar ut uppgifter ur registret bör den alltid också påpeka att uppgifterna är av masskaraktär.

De ursprungliga uppgifter som statistikcentralen får är ändå inte offentliga som sådana. I det ursprungliga materialet vore det svårt att hålla isär offentliga uppgifter enligt denna paragraf och sekretessbelagda uppgifter. Därför får uppgifter bara lämnas ut ur statistikcentralens statistiska företags- och arbetsställeregister. Enligt det föreslagna 3 mom. har var och en rätt att få offentliga uppgifter i utskriftsformat eller i elektronisk form. En registrerad som avses i personuppgiftslagen har likväl rätt enligt 30 § personuppgiftslagen att förbjuda att uppgifter som gäller honom själv behandlas för direktreklam, distansförsäljning och annan direktmarknadsföring samt för marknads- och opinionsundersökningar liksom även för personmatriklar och släktforskning. På behandling av en i personuppgiftslagen avsedd registrerad personuppgifter tillämpas även i övrigt personuppgiftslagen.

19 §. *Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter.* I 13 § i detta lagförslag föreslås allmänna bestämmelser om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Dessutom föreslås att statistikcentralen enligt det föreslagna 19 § 1 mom. för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar kan lämna ut uppgifter också med identifikationsuppgifter. Uppgifter kan lämnas ut med identifikationsuppgifter bara när det gäller uppgifter som nämns i denna paragraf och bara när den som får uppgifterna har rätt enligt personuppgiftslagen att samla in dessa uppgifter. Detta kan komma i fråga t.ex. när det gäller forskning i yrkessjukdomar. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 18 § 3 mom. i den nuvarande statistiklagen.

Paragrafens 2 mom. gäller utlämnande av uppgifter om dödsorsak. På utlämnande av uppgifter om dödsorsak tillämpas lagen om utredande av dödsorsak.

6 kap. Särskilda bestämmelser

20 §. *Särskilda bestämmelser om Åland.*

Paragrafen motsvarar till innehållet 19 § i den nuvarande statistiklagen. Enligt 18 § självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om statistik om förhållandena i landskapet och rikets lagstiftningsorgan i fråga om statistik för rikets behov. För undvikande av överlappande insamling av uppgifter föreslås att de myndigheter i landskapet och riket som framställer statistik över förhållandena i landskapet Åland skall vara skyldiga att i samarbete samla in de uppgifter som behövs för statistiken. Likaså skall vardera parten på begäran tillstålla den andra parten statistiska uppgifter gällande förhållandena i landskapet. I paragrafen konstateras denna samarbetskyldighet. Den kan ofta fullgöras genom att färdiga statistiska uppgifter lämnas ut. För att insamlingen av uppgifter skall kunna ordnas ändamålsenligt förutsätts dock i vissa fall att identifierbara uppgifter lämnas ut eller att statistiska uppgifter lämnas ut innan de publicerats. Enligt paragrafen kan de myndigheter som framställer rikets statistik utan hinder av 12 och 13 § lämna ut uppgifter som gäller Åland och som de fått för statistiska ändamål till de myndigheter som framställer statistik för Åland.

21 §. *Ersättning för kostnader.* Paragrafen motsvarar till innehållet 21 § i den nuvarande statistiklagen. Paragrafens 1 mom. gäller de kostnader som en statistikmyndighet är skyldig att betala uppgiftslämnaren ersättning för. Utgångspunkten är att en statistikmyndighet avgiftsfritt får de uppgifter som samlats in med stöd av uppgiftsskyldighet. Det har ändå ansetts motiverat att betala uppgiftslämnarna ersättning för de särkostnader som direkt beror på extra arbete och som uppgiftslämnarna orsakas då de lämnar omfattande uppgiftsmaterial av masskaraktär som de förfogar över. Med särkostnader avses i detta sammanhang kostnader som uppstår uteslutande på grund av att uppgifter lämnas. En bestämmelse om detta föreslås i 1 mom. I 2 mom. föreskrivs att statistikmyndigheten avgiftsfritt skall återrapporterna enligt 9 § till de uppgiftsskyldiga. På övrigt lämnande av statistiska uppgifter tillämpas lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) samt den förordning av finansministeriet som utfärdats med stöd av den.

22 §. *Användning av utomstående tjänster.* Bestämmelsen motsvarar i sak 15 § i den nuvarande statistiklagen. Som utomstående tjänster skaffas inom statistikproduktionen bl.a. data-, postnings- och underhållstjänster. De utgör vanligen sådana faser inom statistikproduktionen som det kan vara ändamålsenligt och ekonomiskt att sköta med utomstående tjänster.

En myndighet som framställer statistik kan bli tvungen att lämna ut identifikationsuppgifter till uppgiftslämnaren för att uppgifter skall kunna plockas ut ur det uppgiftsmaterial som hör till samplet och som uppgiftslämnaren förfogar över. Ibland blir den myndighet som framställer statistik tvungen att lämna ut också annan information för insamlingen av uppgifter. I dessa fall är det fråga om uppdrag i anslutning till uppgiftsinsamlandet, och på dem tillämpas bestämmelserna i denna paragraf. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för att använda utomstående tjänster.

När utomstående tjänster används måste i synnerhet datasekretessen säkerställas. Man bör alltid avtala om uppdraget skriftligen och samtidigt definiera parternas ansvar och skyldigheter. För den som utför uppdrag bestäms skyldigheten att skydda uppgifterna samt tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Den som utför uppdrag får enligt 23 § 2 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet inte röja sekretessbelagda statistiska uppgifter eller andra uppgifter som han eller hon fått kännedom om i samband med uppdragen. Uppgifterna omfattas av tystnadsplikten också efter det att uppdraget är utfört.

Den som utför uppdrag får enligt 23 § 3 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet inte använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Tystnadsplikten och förbudet mot utnyttjande gäller både dem som utför uppdrag och deras anställda.

23 §. *Vite.* Bestämmelsen motsvarar 24 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen. Vite skall föreläggas en uppgiftsskyldig som inte annars fullgör sin uppgiftsskyldighet. Ären-

den som gäller föreläggande av vite behandlas enligt 8 § länsstyrelselagen av länsstyrelsen. Statistikmyndigheten skall i en ansökan om föreläggande av vite också utreda att samråd enligt 6 § har hållits. Samrådet är en ovillkorlig förutsättning för att vite skall föreläggas.

24 §. *Brott mot statistiksekretess.* Straffet för olovligt utlämnande av uppgifter och för brott mot tystnadsplikten är böter eller fängelse. Straffet för brott mot förpliktelser enligt 12 och 13 § är böter. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar 23 § i den nuvarande statistiklagen.

25 §. *Brott mot uppgiftsskyldigheten.* Paragrafen motsvarar 25 § i den nuvarande statistiklagen. Enligt 1 och 2 mom. kan domstolen ådöma böter för uppsåtlig försummelse av uppgiftsskyldigheten samt för uppsåtligt lämnande av oriktiga uppgifter. Straff skall dömas ut närmast när någon uppsåtligen och fortgående försummar att lämna uppgifter.

Enligt 3 mom. kan en statistikmyndighet enligt prövning avstå från åtgärder för att ställa den skyldige under åtal, om försummelsen i sin helhet är av ringa betydelse.

26 §. *Delgivning av förvaltningsbeslut.* Statistikmyndigheternas beslut enligt 7 § om insamling av uppgifter gäller stora mängder uppgiftslämnare. Därför föreslås att beslut får delges dem som saken gäller med posten. Den föreslagna paragrafen är ny.

27 §. *Ändringssökande.* Ändring i beslut som myndigheter som framställer statistik har fattat med stöd av denna lag får sökas i den ordning som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). När den statistikframställande myndigheten är ett ministerium söks ändring i dess beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Ändring i beslut som andra myndigheter som framställer statistik har fattat med stöd av statistiklagen söks hos den regionala förvaltningsdomstolen som första instans. Ändring kan sökas i en statistikmyndighets beslut enligt 7 § samt i en statistikmyndighets eller vederbörande ministeriums tillståndsbeslut enligt 13 § 2 mom. och statistikcentralens tillståndsbeslut enligt 19 §.

För att samhällets informationsbehov skall kunna tillgodoses måste statistikproduktionen vara snabb, och därför måste också beslut om insamling av uppgifter verkställas så

snabbt som möjligt. Av denna anledning föreslås att beslut som myndigheter som framställer statistik fattat med stöd av statistiklagen kan verkställas även om de inte vunnit laga kraft, såvida inte besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten. Den föreslagna paragrafen motsvarar i övrigt 26 § i den nuvarande statistiklagen, men det föreslås en komplettering genom bestämmelser om verkställigheten.

28 §. *Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser.* En sedvanlig ikraftträdelsebestämmelse har skrivits in i lagförslagets 28 §. Enligt den skall statistikcentralen iakttä lagen från och med dess ikraftträdande, med undantag för det föreslagna 14 § 4 mom. som skall iakttas från ingången av 2005. För att lagen skall kunna träda i kraft hos de övriga statistikmyndigheterna förutsätts att bestämmelserna om deras statistikföring utvärderas och vid behov ändras enligt syftena i denna lag. Detta skall göras under en övergångsperiod på ett år. Under övergångsperioden skall dessa myndigheter följa den tidigare lagen.

2.2. Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

24 §. *Sekretessbelagda myndighetshandlingar.* I paragrafen föreskrivs om sekretessbelagda myndighetshandlingar. I 1 mom. 16 punkten i den gällande paragrafen föreslås en sådan ändring att allt basmaterial för statistik är sekretessbelagt, om inte något annat föreskrivs i lag. Enligt den gällande bestämmelsen är bara sådant basmaterial för statistik som samlats in på frivillig basis sekretessbelagt. Den föreslagna ändringen motsvarar 17 § 1 mom. i den nuvarande statistiklagen. Hemlighållandet av uppgifter är inom statistikproduktionen en nödvändig förutsättning för förtroendefulla relationer till uppgiftslämnarna och därigenom för erhållande av tillförlitliga uppgifter. Uppgifter har kunnat lämnas till utomstående bara på de grunder som anges i statistiklagen eller med uttryckligt samtycke av den som saken gäller.

3. Närmare bestämmelser

Avsikten är inte att utfärda förordningar eller rättsnormer med stöd av de föreslagna la-

garna.

4. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att lagarna har antagits och blivit stadfästa.

Enligt ikraftträdelsebestämmelsen skall lagen tillämpas vid statistikcentralen. Avsikten är att under en övergångsperiod på ett år utvärdera och vid behov ändra den lagstiftning som gäller de övriga statistikmyndigheterna enligt syften i denna lag. Lagen skall omedelbart tillämpas också vid tullstyrelsen och forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården eftersom den lagstiftning som gäller dessa finns inget omedelbart behov av förändring. Under övergångsperiod skall jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentralen följa den tidigare lagen.

5. Lagstiftningsordning

Strävan med den föreslagna statistiklagen är att trygga framställningen för allmänt bruk av statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling, att förenhetliga och effektivt göra de principer och förfaringssätt som tillämpas vid insamlingen, bearbetningen, an-

vändningen, utlämnandet och förvaringen av uppgifter, att främja en god statistiksed samt att säkerställa att rättigheterna förverkligas för dem som lämnar uppgifter eller som uppgifterna gäller.

Den föreslagna lagen har beröringspunkter med grundlagens bestämmelser om skydd för privatlivet och om offentligheten i fråga om handlingar som innehas av myndigheterna. Enligt 10 § 1 mom. grundlagen utfärdas bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Enligt 12 § 2 mom. grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Med den föreslagna regleringen har man på lagnivå strävat efter att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten, informationssamhällets informationsbehov och andra krav på en god förvaltning.

Enligt regeringens uppfattning kan lagarna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen finner det likväl motiverat att föra propositionen till riksdagens grundlagsutskott för behandling.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslagen

1.

Statistiklag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om de förfaringssätt och principer för insamling av uppgifter samt planering och framställning av statistik som skall tillämpas när statliga myndigheter framställer statistik.

På insamling, utlämnande, skydd och övrig bearbetning av uppgifter vid statistikframställning tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och personuppgiftslagen (523/1999), om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i någon annan lag.

I fråga om statistik som ingår i Europeiska gemenskapens statistiska program tillämpas rådets förordning (EG) nr 322/97 om gemenskapsstatistik. Bestämmelserna i denna lag tillämpas dock till den del rådets förordning inte är tillämplig.

2 §

Statens statistikväsen och myndigheter som framställer statistik

Statens statistikväsen skall sörja för att statistik över samhällsförhållandena och deras utveckling framställs för allmänt bruk.

I denna lag avses med:

1) *statistikmyndigheter* statistikcentralen som allmän myndighet inom statens statistikväsen liksom även jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral, tullsty-

relsen samt forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården när de sköter lagstadgade uppgifter i anknytning till statistikframställning,

2) *övriga myndigheter som framställer statistik* statliga myndigheter som framställer statistik om det egna verksamhetsområdet utifrån uppgifter som de förfogar över och som har samlats in för andra ändamål eller utifrån uppgifter som på frivillig basis har samlats in för statistiska ändamål,

3) *uppgiftslämnare* aktör som lämnar uppgifter för framställning av statistik,

4) *uppgiftsskyldiga* aktör som lämnar uppgifter för framställning av statistik enligt i lag föreskrivit uppgiftsskyldighet,

5) *företrädare för uppgiftslämnarna och företrädare för de uppgiftsskyldiga* som företräder uppgiftslämnarna eller på motsvarande sätt de uppgiftsskyldiga.

3 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är, för att säkerställa tillgången till tillförlitliga statistiska uppgifter som behövs för beslutsfattandet och planeringen i samhället och för att uppfylla förpliktelser i anslutning till det internationella statistiksamarbetet, att förenhetliga och effektivera de principer och förfaringssätt som tillämpas vid insamlingen, bearbetningen, användningen, utlämnandet och förvaringen av uppgifter, att främja en god statistiksed inom statens statistikväsen samt att säkerställa att rättigheterna förverkligas för dem som lämnar uppgifter för statistiska ändamål eller som uppgifterna gäller.

2 kap.

Insamling av uppgifter

4 §

Principer vid insamling av uppgifter

Att lämna uppgifter för framställning av statistik är frivilligt för uppgiftslämnarna, om det inte i lag föreskrivs om uppgiftsskyldighet.

När uppgifter samlas in för framställning av statistik skall man i första hand utnyttja uppgifter som inkommit vid skötseln av åligganden inom den offentliga förvaltningen samt uppgifter som uppkommit till följd av näringsidkares, yrkesutövaras, sammanslutningars och stiftelsers sedvanliga verksamhet.

Uppgifterna skall samlas in på ett ekonomiskt sätt och så att uppgiftslämnarna åsamkas så liten olägenhet och så små kostnader som möjligt.

5 §

Uppgifter som får samlas in

En myndighet som framställer statistik skall se till att endast de uppgifter som är nödvändiga för statistiken begärs av uppgiftslämnarna.

Uppgifterna skall alltid samlas in och lagras utan identifikationsuppgifter, om detta är möjligt med avseende på framställningen av statistiken. Identifikationsuppgifter får samlas in och lagras bara när det är nödvändigt för att uppgiftsmaterial skall kunna sammanläsas eller när det annars är nödvändigt för produktionen av tillförlitlig och jämförbar statistik över dragen i samhällsförhållandenas utveckling.

6 §

Statistikmyndigheters samråds- och informationsskyldighet

Innan en statistikmyndighet fattar beslut om vilka uppgifter som skall samlas in med stöd av uppgiftsskyldighet, skall den samråda

med uppgiftslämnarna eller företrädarna för uppgiftslämnarna. Frågor som skall behandlas i samråd är:

1) de uppgifter som skall samlas in och ändamålet med dem,

2) de tidsfrister och förfaringssätt som skall tillämpas vid insamlandet,

3) förvaringstider för de insamlade uppgifterna samt bestämmelser och förfaringssätt för skyddet av uppgifterna,

4) de kostnader som insamlingen av uppgifter orsakar olika parter samt återrapportering och sätten att återrapportera.

Samråd skall också ordnas när ändringar planeras beträffande en eller flera frågor som anses i 1 mom. eller när en företrädare för uppgiftslämnarna begär det.

Samråd skall ordnas i ett så tidigt skede att uppgiftslämnarnas synpunkter kan beaktas när insamlingen av uppgifter planeras och att uppgiftslämnarna kan anpassa sina datasystem för framställningen av de behövliga uppgifterna.

7 §

Statistikmyndigheters beslut om insamling av uppgifter samt information om uppgiftsinsamlandet

Efter att ha samrått med de uppgiftsskyldiga eller med företrädarna för de uppgiftsskyldiga beslutar statistikmyndigheten vilka uppgifter som skall samlas in samt vilka förfaringssätt och tidsfrister som skall iaktas vid insamlandet.

Uppgiftslämnarna och deras företrädare skall i tillräckligt god tid underrättas om att insamlingen av uppgifter inleds och om de uppgifter som samlas in.

8 §

Befrielse från uppgiftsskyldigheten

En statistikmyndighet kan på en uppgiftsskyldigs begäran helt eller delvis befria denne från uppgiftsskyldigheten, om lämnandet av uppgifter medför oskälig olägenhet för denne och befrielsen inte avsevärt försvårar framställningen av statistiken och om stati-

stikens tillförlitlighet och användbarhet inte avsevärt försämrats.

9 §

Informationsskyldighet när uppgifter samlas in

En myndighet som framställer statistik skall när uppgifter samlas in skriftligen ge uppgiftslämnarna en redogörelse för ändamålet med uppgifterna, vilka förfaringssätt som används vid framställningen av statistiken, om uppgiftsskyldighet föreligger och motiveringen till den eller om det är frivilligt att lämna uppgifter, uppgiftslämnarens rättigheter, hur skyddet av uppgifterna har ordnats samt förvaringstiderna för dem och andra nödvändiga omständigheter som påverkar lämnandet av uppgifter. Om det är frivilligt att lämna uppgifter skall den myndighet som samlar in uppgifterna underrätta också uppgiftslämnarnas företrädare om detta.

De uppgiftsskyldiga, med undantag för statliga myndigheter, skall ges återrapportering om de statistiska uppgifterna. Återrapporteringen skall ske på ett sätt som är ändamålsenligt för uppgiftslämnarna.

3 kap.

Bearbetning av uppgifter och framställning av statistik

10 §

Principer vid bearbetning av uppgifter

Vid sammanslagning, förvaring, förstöring eller övrig bearbetning av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål skall det ses till att ingens integritet eller affärs- eller yrkeshemlighet äventyras.

Uppgifterna skall bearbetas med iakttagande av god statistiksed och enligt de internationella rekommendationer och förfaringssätt som allmänt tillämpas inom statistikbranschen.

En myndighet som framställer statistik skall se till att uppgifterna i statistikproduktionens alla skeden är behörigen skyddade enligt vad som föreskrivs särskilt.

11 §

Statistikens kvalitet och tillgången till statistik

Statistiken skall vara så tillförlitlig som möjligt, och den skall ge en riktig bild av samhällsförhållandena och deras utveckling.

För att säkerställa uppgifternas jämförbarhet och effektivera utnyttjandet av dem skall vid framställningen av statistik i mån av möjlighet användas enhetliga begrepp, definitioner och klassificeringar.

Statistiken skall framställas på ett sådant sätt att den inte direkt eller indirekt kan hänföras till dem den gäller, om inte en uppgift som gäller identifikation är offentlig enligt denna lag.

Statistiken skall publiceras så snart som möjligt efter det att den har utarbetats. På publiceringen av statistik som uppenbart kan påverka kapital- och finansmarknaden tillämpas 8 § och 24 § 1 mom. 13 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

4 kap.

Utlämnande av uppgifter som samlats in för statistiska ändamål

12 §

Sekretessbelagda och offentliga uppgifter

I fråga om offentlighet och sekretess beträffande uppgifter som lämnats för statistiska ändamål gäller bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Lagens 24 § 1 mom. 16 punkt tillämpas likväl inte på offentligheten i fråga om uppgifter som en myndighet som framställer statistik förfogar över och som beskriver statliga och kommunala myndigheters verksamhet och produktionen av offentlig service och inte heller på offentligheten i fråga om uppgifter som gäller företag och sammanslutningar enligt 18 § i denna lag.

På handlingar som en myndighet som framställer statistik förfogar över och som har erhållits för statistiska ändamål tillämpas inte rätten enligt 11 och 12 § lagen om of-

fentlighet i myndigheternas verksamhet att ta del av en handling som gäller en själv.

13 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Oberoende av vad som någon annanstans i lag föreskrivs om myndigheternas skyldighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter kan sekretessbelagda uppgifter som en statistikmyndighet erhållit för statistiska ändamål lämnas till utomstående endast på de grunder som anges i denna lag eller i någon annan lag som särskilt gäller statens statistikväsen eller med uttryckligt samtycke av den som uppgifterna gäller. Dessa uppgifter får inte lämnas ut för att användas vid undersökningar eller utredningar, tillsyn, rättegångar, administrativt beslutsfattande eller vid någon annan motsvarande behandling av ärenden som gäller personer, företag, sammanslutningar eller stiftelser.

En statistikmyndighet kan lämna ut sekretessbelagda uppgifter som den samlat in för statistiska ändamål för vetenskapliga undersökningar och statistiska utredningar som gäller samhällsförhållandena. Personuppgifter som avses i personuppgiftslagen och andra statistiska enheters identifikationsuppgifter får dock inte lämnas ut. Nödvändiga identifikationsuppgifter kan likväl lämnas ut till en annan statistikmyndighet för framställning av statistik inom dess verksamhetsområde. Uppgifter som erhållits med stöd av detta moment får inte lämnas vidare. På beviljande av tillstånd tillämpas i övrigt 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Det är likväl alltid statistikmyndigheten som beslutar om beviljande av tillstånd.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. utgör inget hinder för att uppgifterna lämnas tillbaka till den myndighet som har tillställt statistikmyndigheten uppgiftsmaterialet.

På utlämnande av uppgifter som övriga myndigheter som framställer statistik särskilt har samlat in för statistiska ändamål tillämpas 28 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Det är likväl alltid denna övriga myndighet som framställer statistik som beslutar om beviljande av tillstånd.

5 kap.

Bestämmelser om statistikcentralens statistikföring

14 §

Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet

Statliga myndigheter är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga uppgifter ur det uppgiftsmaterial de förfogar över samt uppgifter om sin egen verksamhet och ekonomi, åligganden som de sköter, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

Kommuner och samkommuner är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga uppgifter om ekonomi, nyttigheter och anställda och om var verksamheten är belägen samt om andra resurser som verksamheten förutsätter.

Näringsidkare, kommunernas och statens affärsverk samt sammanslutningar och stiftelser som inte eftersträvar vinst är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga uppgifter om arten av den verksamhet som de utövar, var denna är belägen samt om ägoförhållanden, ekonomi, nyttigheter, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

Pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och försäkringsanstalter som bedriver lagstadgad socialförsäkring är trots sekretessbestämmelserna dessutom skyldiga att lämna de uppgifter som de förfogar över och som gäller socialförsäkringsavgifter som betalas av försäkringspliktiga.

De som genom lag eller med stöd av lag har anförtrots offentliga förvaltningsuppgifter och som inte tillhör de ovan nämnda grupperna är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga uppgifter om ekonomi, nyttigheter, anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

15 §

Statistikcentralens rätt att samla in personuppgifter med stöd av uppgiftsskyldighet

Statliga myndigheter är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen de personuppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen och som beskriver en persons:

- 1) socioekonomiska eller demografiska egenskaper, inbegripet etniskt ursprung och religion,
- 2) boende- och andra levnadsförhållanden,
- 3) inkomster, sociala förmåner, förmögenhet och övriga ekonomiska ställning,
- 4) närings- eller yrkesverksamhet,
- 5) utbildning, sysselsättning och arbetsförhållanden,
- 6) delaktighet i trafikolyckor och olycksfall samt orsakerna till dem,
- 7) ådömda straff eller egenskap av brottsoffer,
- 8) erhållande av rättshjälp eller behandling av personens ärenden inom domstolsväsendet och hos utökningsmyndigheter och andra verkställande myndigheter,
- 9) anlåtande av polisens tjänster eller egenskap av föremål för polisens verksamhet,
- 10) kandidatur i val och övriga samhällsliga verksamhet.

Näringsidkare och andra arbetsgivare är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen de personuppgifter som är nödvändiga för statistikframställningen och som gäller de anställdas löner, arbetstider, yrken och arbetsställen. Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet, jordbrukare och fiskare är dessutom trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen de personuppgifter enligt 14 § 3 mom. gällande sin verksamhet som är nödvändiga för statistikframställningen.

Pensionsskyddscentralen, folkpensionsanstalten och kommunernas pensionsförsäkring är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att lämna statistikcentralen de nödvändiga personuppgifter som de förfogar över och som gäller de försäkrades yrken, anställningsförhållanden och utbetalda förmåner.

Organisationer som ordnar utbildning enligt lag eller beslut som meddelats med stöd

av lag eller förordning är trots sekretessbestämmelserna skyldiga att i fråga om varje elev lämna statistikcentralen för statistikframställningen nödvändiga personuppgifter om eleverna, de examina de avlagt och den undervisning de fått.

Känsliga personuppgifter får utöver 1 mom. 1, 3, 7, 9 och 10 punkten samlas in hos uppgiftslämnarna bara när en känslig uppgift direkt har påverkat erhållandet av utbildning, förmåner eller service eller den form i vilken de ges eller när den känsliga uppgiften indirekt framgår av uppgifter som gäller erhållandet av utbildning, förmåner eller service, myndighetsbeslut eller orsakerna till en trafikolycka eller ett olycksfall.

16 §

Begränsningar av uppgiftsskyldigheten

Statistikcentralens rätt att samla in uppgifter med stöd av uppgiftsskyldigheten enligt 14 och 15 § gäller inte uppgifter som är sekretessbelagda med tanke på internationella förhållanden, den allmänna säkerheten, försvaret och statens säkerhet.

17 §

Användning av uppgiftsmaterial

Statistikcentralen kan enligt uppdrag framställa statistik av material som den förfogar över.

När statistikcentralen framställer statistik på uppdrag av en myndighet som avses i 4 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, kan statistikcentralen vid utförandet av uppdraget också använda uppgifter som den uppdragsgivande myndigheten lämnar statistikcentralen. Den uppdragsgivande myndigheten kan på det sätt som föreskrivs i 28 § och 37 § 5 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet för uppdraget lämna statistikcentralen material som den förfogar över. På statistik som framställts på detta sätt tillämpas inte 5 § 2 mom. i den nämnda lagen.

När statistikcentralen framställer statistik på uppdrag av någon annan än en myndighet som avses i 2 mom., kan den vid utförandet

av uppdraget också använda uppgifter som uppdragsgivaren lämnar statistikcentralen.

18 §

Offentlighet i fråga om uppgifter om företag och sammanslutningar

Utifrån uppgifter som statistikcentralen förfogar över för statistikframställning upprätthåller den ett företags- och arbetsställeregister. Uppgifterna i registret är offentliga enligt följande.

Följande uppgifter om näringsidkare, yrkesutövare, sammanslutningar och stiftelser är offentliga:

- 1) uppgifter om företags- och organisationsnummer och ett sådant nummers giltighetstid samt om juridisk form, namn, bransch, språksignum, hemkommun samt offentlig adress och annan offentlig kontaktinformation,
- 2) uppgifter om typ av ägare,
- 3) uppgifter om var verksamheten är belägen och om verksamhetsställen,
- 4) uppgifter om omsättningens storleksordning,
- 5) uppgifter om det totala antalet anställda och antalet anställda kommunvis,
- 6) uppgifter om utrikeshandel,
- 7) uppgifter om mervärdesskattskyldighet, verksamhet som arbetsgivare och anteckning i förskottsutskottsregistret samt,
- 8) i fråga om koncerner uppgifter om koncernförhållanden.

När det gäller verksamhetsställen är uppgifter om arbetsställets signum, verksamhetstid, namn, bransch, var verksamhetsstället är beläget, offentlig adress och annan offentlig kontaktinformation samt storleksordning i fråga om antalet anställda offentliga.

Anteckningar i registret har inga rättsverknningar.

Var och en har rätt att utan hinder av 16 § 3 mom. lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet få uppgifter ur registret i form av en kopia eller i elektronisk form. En registrerad som avses i 3 § 5 punkten personuppgiftslagen har likväl rätt enligt 30 § i den nämnda lagen att förbjuda behandling av uppgifter som gäller honom själv. På behand-

ling av personuppgifter som finns antecknade i ett register tillämpas även i övrigt personuppgiftslagen.

19 §

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Utöver det som föreskrivs i 13 § 1—3 mom. kan statistikcentralen för vetenskaplig forskning och statistiska utredningar lämna ut uppgifter jämte identifikationsuppgifter om ålder, kön, utbildning och yrke under förutsättning att den som får uppgifterna har rätt enligt personuppgiftslagen att behandla dessa uppgifter.

På utlämnande av uppgifter om dödsorsak tillämpas det som föreskrivs särskilt.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

20 §

Särskilda bestämmelser om Åland

Vid framställning av statistik som gäller Åland iakttas bestämmelserna i självstyrelselagen för Åland (1144/1991).

Uppgifter som gäller Åland och som rikets myndigheter fått för statistiska ändamål kan utan hinder av 12 och 13 § för framställning av statistik lämnas ut till de myndigheter som framställer statistik för Åland.

21 §

Ersättning för kostnader

En statistikmyndighet har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i denna lag. Om det emellertid är fråga om utlämnande av omfattande uppgiftsmaterial av masskaraktär som uppgiftslämnaren förfogar över, ersätts de särkostnader som utlämnandet av uppgifterna direkt orsakar.

Den återrapportering som avses i 9 § är avgiftsfri för de uppgiftsskyldiga.

22 §

Användning av utomstående tjänster

En myndighet som framställer statistik kan låta utomstående utföra deluppdrag eller stöduppdrag som hänför sig till statistikproduktionens olika skeden. När myndigheten överväger att anlita utomstående och utarbetar villkor för uppdraget samt ordnar övervakningen skall den speciellt beakta datasekretesspunkterna.

23 §

Vite

Om en uppgiftsskyldig försummar att lämna uppgifter inom utsatt tid, kan länsstyrelsen på ansökan av en myndighet som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten vid vite ålägga den försumlige att lämna uppgifterna. Ett villkor för att vite skall kunna föreläggas är att samråd enligt 6 § har hållits.

24 §

Brott mot statistiksekretess

Till straff för *brott mot tystnadsplikten* enligt 12 och 13 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs på något annat ställe i lag.

Den som byter mot föreskrifter som nämns i 13 § skall för *statistiksekretessförseelse* dömas till böter.

25 §

Brott mot uppgiftsskyldigheten

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen försummar att lämna uppgifter som avses i denna lag skall för *underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt statistiklagen* dömas till böter.

En uppgiftsskyldig som uppsåtligen lämnar oriktiga uppgifter eller meddelanden för full-

görande av den uppgiftsskyldighet som föreskrivs i denna lag skall för *lämnande av oriktiga statistiska uppgifter* dömas till böter.

Om en försummelse som nämns i 1 eller 2 mom. i sin helhet skall anses uppenbart ringa, kan den myndighet som avses i 2 § 2 mom. 1 punkten avstå från åtgärder för att ställa den skyldige under åtal.

26 §

Delgivning av förvaltningsbeslut

Beslut av myndigheter som framställer statistik får delges dem som saken gäller med posten. Om inte något annat visas i samband med besvär, anses ändringsökanden ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den dag då beslutet postades.

27 §

Ändringsökande

Ändring i beslut som myndigheter som framställer statistik har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besluten kan verkställas trots att de inte vunnit laga kraft, om inte besvärmyndigheten förbjuder verkställigheten.

28 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 . Från ingången av 2005 kan uppgifter samlas in med stöd av uppgiftsskyldighet enligt lagens 14 § 4 mom.

Genom denna lag upphävs statistiklagen av den 21 januari 1994 (62/1994) jämte ändringar och lagen den 14 december 1990 om utlämnande av affärs- och samfundssignum (1126/1990).

Den i 2 mom. upphävda statistiklagen tillämpas på den serviceenhet som avses i 1 § lagen om jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral (1200/1992) ett år efter det att denna lag har trätt i kraft.

2.

Lag**om ändring av 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 maj 1999 om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)
24 § 1 mom. 16 punkten som följer:

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är
följande myndighetshandlingar sekretessbe-
lagda:

16) myndighetshandlingar som överlämnats till statistikmyndigheter för statistikframställning liksom myndighetshandlingar som frivilligt överlämnats till en myndighet för forskning eller statistikföring,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 5 december 2003

Republikens President

TARJA HALONEN

Andra finansminister *Ulla-Maj Wideroos*

*Bilaga
Parallelltexter*

2.

Lag

om ändring av 24 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 21 maj 1999 om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)
24 § 1 mom. 16 punkten som följer:

Gällande lydelse

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

16) sådant basmaterial för forskning eller statistik som frivilligt överlämnats till en myndighet för forskning eller statistikföring,

Föreslagen lydelse

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

16) *myndighetshandlingar som överlämnats till statistikmyndigheter för statistikframställning liksom myndighetshandlingar som frivilligt överlämnats till en myndighet för forskning eller statistikföring,*

Denna lag träder i kraft den 20 .
